

Dindarlık Temalı Uluslararası Çalışmaların Bibliyometrik Analizi

Bibliometric Analysis of International Studies on Religiosity Themes

Furkan SÜZGÜN

Yüksek Lisans Öğrencisi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Master's Student, Cumhuriyet University, Institute of Social Sciences

e-posta: 20239326005@cumhuriyet.edu.tr

Orcid: <https://orcid.org/0009-0005-5167-3576>

Sema YILMAZ

Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Psikolojisi Anabilim Dalı
Assoc. Prof., Cumhuriyet University, Faculty of Theology, Department of Psychology
of Religion

e-posta: semayilmaz@cumhuriyet.edu.tr

Orcid: <https://orcid.org/0000-0001-5076-1500>

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 5 Ekim / 5 October 2025

Kabul Tarihi / Date Accepted: 7 Mayıs / 7 May 2025

Yayın Tarihi / Date Published: 25 Haziran / 25 June 2025

Atıf / Citation: Süzgün, Furkan - Yılmaz, Sema. "Dindarlık Temalı Uluslararası Çalışmaların Bibliyometrik Analizi". *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 25 (Haziran 2025), 336-364.

<https://doi.org/10.34085/buifd.1561718>

İntihal: Bu makale, ithenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir. **Plagiarism:** This article has been scanned by ithenticate. No plagiarism detected. web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/buifd>

Dindarlık Temalı Uluslararası Çalışmaların Bibliyometrik Analizi

Öz

Bu çalışmada Ocak 2014 ile Ağustos 2024 arasında Web of Science'da (WoS) taranan dindarlık temalı makalelerin bibliyometrik analizinin yapılması amaçlanmış ve bu amaç doğrultusunda RStudio ve VosViewer üzerinden analizler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre; toplamda 3.372 makalenin incelendiği, makalelerin 9.089 yazar tarafından oluşturulduğu ve tek yazarlı makale sayısının 756 olduğu, makalelerin ortalama olarak 9.053 atıf aldıkları, yıllık belge değişim oranının %4,09, uluslararası ortak yazarlık oranının %24,47, belgelerin ortalama yaşının 4,12 ve taramada toplamda 129.474 referansa yer verildiği tespit edilmiştir. En fazla makale 2022 yılında üretilmiş, makale başına ortalama atıf sayısı ise en yüksek 2015 yılında gerçekleşmiştir. Yıllık ortalama makale sayısının en fazla olduğu yıl 2021, atıf alınan makalelerin en fazla yazıldığı yıl ise 2014'tür. Literatürde en fazla yayına sahip olan yazarın Harold G. Koenig (d. 1950), dindarlık temalı yayınlarda öne çıkan terimin "maneviyat" (spirituality), ve en fazla yayın yapılan derginin ise *Journal of Religion & Health* olduğu ortaya konmuştur. Ülkeler arasında, yayın sayısı bakımından Amerika Birleşik Devletleri (ABD) birinci sırada yer alırken, Türkiye yedinci sırada konumlanmıştır. Tek Ülke Yayınları (SCP) düzeylerinin, Çok Uluslu İş Birlikleri (MCP) düzeyine kıyasla daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bununla birlikte, ABD en geniş iş birliği ağına sahip ülke olarak öne çıkarken, Sırbistan, Macaristan, Gürcistan ve Brunei gibi ülkelerin diğer ülkelerle sınırlı iş birliği göstererek daha bağımsız bir konumda yer aldığı tespit edilmiştir. Üniversiteler bazında yapılan incelemelerde, Mississippi Eyalet Üniversitesi, Brigham Üniversitesi ve Baylor Üniversitesi gibi kurumların iş birliği ağlarının merkezinde yer aldığı ve daha geniş akademik bağlantılara sahip olduğu görülmüştür. Türkiye'den ise Marmara Üniversitesi bu alanda öne çıkan bir konumda yer almıştır. Yayınlarda en fazla kullanılan kelimelerin "spirituality", "attitudes" ve "health" olduğu belirlenmiştir. Yayınlarda en az kullanılan kelimenin ise "symptoms" olduğu tespit edilmiştir. Çalışma, ülkeler arası ilişkilerin özellikle ABD ve Kuzey Avrupa ülkelerinde yoğunlaştığını ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Din Psikolojisi, Dindarlık, Bibliyometrik Analiz, RStudio, VosViewer, Web of Science.

Abstract

This study aims to conduct a bibliometric analysis of religiousness-themed articles indexed in the Web of Science (WoS) database between January 2014 and August 2024. To achieve this goal, analyses were carried out using RStudio and VosViewer. The results reveal the following: a total of 3,372 articles were examined, authored by 9,089 researchers, with 756 single-author papers. The articles received an average of 9,053 citations, with an annual document growth rate of 4.09%. The international co-authorship rate stands at 24.47%, the average age of the documents is 4.12 years, and a total of 129,474 references were cited. The highest number of articles was produced in 2022, while the highest average citations per article occurred in 2015. The year with the highest annual average of articles was 2021, and the year with the most frequently cited articles was 2014. The author with the most publications in the literature is Harold G. Koenig (b. 1950), and the most prominent term in religiousness-themed publications is "spirituality." The journal with the most publications in this field is the *Journal of Religion & Health*. In terms of publication volume by country, the United States ranks first, while Türkiye is positioned seventh. Single-Country Publications (SCP) were found to be more prevalent than Multi-Country Collaborations (MCP). Additionally, the United States stands out as the country with the largest collaboration network, while countries like Serbia, Hungary, Georgia, and Brunei exhibit more limited international collaboration, positioning them in a more independent stance. At the university level, Mississippi State University, Brigham Young University, and Baylor University are prominent centers of collaboration, demonstrating broader academic networks. In Türkiye, Marmara University stands out in this field. The most frequently used keywords in the publications are "spirituality," "attitudes," and "health" while the least used keyword is "symptoms." The study reveals that international collaborations are particularly concentrated between the United States and Northern European countries.

Keywords: Psychology of Religion, Religiosity, Bibliometric Analysis, RStudio, VosViewer, Web of Science.

Giriş

Dindarlık araştırmaları, din psikolojisi bağlamında dinin insan davranışları üzerindeki rolünü anlamak için önemli bir kaynaktır. Günümüzde bilimsel araştırmalarda artan bir ilgiye sahip olan dindarlık, insan yaşamının birçok yönünü etkileyen karmaşık bir fenomen olup sosyoloji, psikoloji, antropoloji, tarih, felsefe gibi disiplinlerin inceleme alanındadır. Dini inançlar, ritüeller, pratikler ve toplumsal yapılar, kültürel ve bireysel kimliklerin şekillenmesinde belirleyici bir rol oynamaktadır ve bu sebeple dindarlık araştırmaları, insan psikolojisinin derinliklerine inmeyi ve çeşitli dini fenomenleri anlamayı amaçlamaktadır. Bu araştırmalar, dinin insan psikolojisi üzerindeki çeşitli etkilerini değerlendirerek, ruh sağlığı alanında da etkili müdahalelerin geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Bu bağlamda dindarlıkla ilgili yapılmış araştırmaların bibliyometrik analizi, bu alandaki literatürün kapsamını ve gelişimini anlamak için önemli bir araçtır.

Bibliyometri, bilimsel yayınları istatistiksel yöntemlerle analiz ederek bir bilim dalının gelişimini ve yayın trendlerini belirlemeyi hedefleyen yöntemdir.¹ Bu yöntem ilgili verilerin grafikler ve tablolar aracılığıyla sunulması sayısal analizlerin ve yorumların kolaylaştırılmasını sağlar.² Cole ve Eales, 1917'de bibliyometrik yöntemle ilk çalışmayı gerçekleştirmiştir. Bu çalışma ile 1543-1860 döneminde karşılaştırmalı anatomi alanında yapılan yayınların istatistiksel analizi yapılmıştır.³ Ülkemize baktığımızda ise ilk çalışmanın Ortadoğu Teknik Üniversitesi tarafından gerçekleştirilen *Türk Pozitif Temel Bilimlerinde Büyüme, 1933-1966* başlıklı, temel bilimlerdeki üretkenliği ölçen çalışma olduğu görülmektedir.⁴ İlerleyen yıllardaki bibliyometrik çalışmaların ülkemizdeki seyrine baktığımızda ise 1975-1990 arasında azaldığı ancak 1990'dan sonra arttığı görülmüştür.⁵ Türkiye'de bibliyometrik araştırmalar sadece temel bilimler ve sağlık bilimler alanlarında değil; sosyal bilimler alanında da yapılmaktadır.⁶ Bununla birlikte makalelerin bibliyometrik nitelikleriyle ilgili yapılan araştırmaların sayısı oldukça sınırlıdır.⁷

Sosyal bilimler çerçevesinde, özellikle din psikolojisi alanındaki bibliyometrik çalışmaları incelediğimizde, uluslararası alanda bu konuya dair çeşitli araştırmalara rastlanmaktadır.⁸ Ancak

¹ Gül Denктаş Şakar - Ayşe Güldem Cerit, "Uluslararası Alan İndekslerinde Türkiye Pazarlama Yazını: Bibliyometrik Analizler ve Nitel Bir Araştırma", *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 27/4 (2013), 37-62.

² Seher Aslanç, "Araştırma Sorgulamaya Dayalı Öğrenme: Bibliyometrik Bir Analiz", *Scientific Educational Studies* 6/1 (2022), 5.

³ Francis Joseph Cole- Nellie Barbara Eales, "The History of Comparative Anatomy: Part I.-A Statistical Analysis of the Literature", *Science Progress* 11/44 (1917), 578-596.

⁴ Ahmet Kemal Özönü, *Growth in Turkish Positive Basic Sciences, 1933-1966* (Ankara: Middle East Technical University, 1970), akt. Ali Erbaşı vd., "Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi'nin Bibliyometrik Analizi" *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi* 20/2 (2017).

⁵ Umut Al, *Türkiye'nin Bilimsel Yayın Politikası: Atf Dizinlerine Dayalı Bibliyometrik Bir Yaklaşım* (Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2008), 12.

⁶ Yaşar Tonta - Mukremin İlhan, "Sosyal Bilimlerde Türkiye'nin Dünyadaki Yeri", *Türk Psikoloji Dergisi* 12/40 (1997), 67-75; Ali Uzun, "A Scientometric Profile of Social Sciences Research in Turkey", *International Information and Library Review* 30/3 (1998), 169-184; Sami Gülgöz vd., "Turkey's Output in Social Science Publications: 1970-1999", *Scientometrics* 55/1 (2002), 103-121.

⁷ Yaşar Tonta- Umut Al, "Türkçe Makalelerin Dergilere Dağılımı ve Bradford Yasası", *Bilgi Dünyası* 9/1 (2008), 43.

⁸ Muhammad Fa'iz Rahmadany vd., "The Spirituality and Stress: Bibliometric Analysis of the Current State of the Articles and Perspective", *Berkala Ilmiah Mahasiswa Ilmu Keperawatan Indonesia* 10/2 (2022), 137-144; Edward Bruce Davis vd., "Sixty Years of Studying the Sacred: Auditing and Advancing the Psychology of Religion and Spirituality", *Psychology of Religion and Spirituality* 16/1 (2024), 7-19 ; Bidayah Zulkepli vd., "A Keyword Co-Occurrence Analysis of Research on Spirituality

bu alanda yapılan çalışmaların büyük bir kısmının yurt dışı kaynaklı olduğu görülmüştür. Türkiye’de din psikolojisi alanında dindarlık konusundaki bibliyometrik analizlere bakıldığında Demiröz ve Kımtar’ın “Türkiye’de Din Psikolojisi Alanındaki ‘Dindarlık’ Konulu Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi Üzerine Bir Araştırma”⁹ çalışması ile Karacoşkun vd.’nin “Dini Başa Çıkmaya Yönelik Bibliyometrik Bir Araştırma: 1990-2024 Yılları Arasında Yapılan Çalışmaların Analizi”¹⁰ adlı çalışma dikkat çekmektedir. Bahsi geçen bu araştırmaların ilkinde sadece yüksek lisans ve doktora çalışmaları incelenmiş olup uluslararası literatürdeki yayınlanan makaleler kapsam dışında kalmıştır. İkinci çalışma ise 1990-2024 yılları arasında dini başa çıkma konusundaki ulusal ve uluslararası literatürü kapsamakta ancak Din Psikolojisi’nin diğer bir önemli konusu ve çalışmamızın odak noktasını oluşturan dindarlık kavramını doğrudan ele almamaktadır.

Dindarlık temalı uluslararası çalışmaların literatürdeki yaygınlığına rağmen, bu alandaki araştırmaların disiplinler arası dağılımı, öne çıkan yazarlar, kurumlar ve bilimsel etki düzeyleri bibliyometrik analizle yeterince incelenmemiştir. Bibliyometrik analizler, bu alandaki çalışmaların yaygınlığını, dağılımını, yayın trendlerini ve en etkili dergileri belirleyerek araştırmacılara ve karar vericilere rehberlik edebilir. Bu makalenin amacı, dindarlık temalı araştırmaların bibliyometrik analizini yaparak bu literatürün evrimini ve öncelikli konularını ortaya koymaktır. Temel sorusu ise dindarlık ile ilgili uluslararası çalışmaların bilimsel etkisi ve dağılımının ne/nasıl olduğudur. Bu bağlamda gerçekleştirilen bibliyometrik analiz ile aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. WoS veri tabanında yayınlanan dindarlık temalı makaleler yıllara göre nasıl dağılım göstermektedir?
2. WoS veri tabanında yayınlanan dindarlık temalı en fazla yayın yapan dergiler hangileridir?
3. WoS veri tabanında dindarlık temalı yayın yapan dergilerin toplam yayın üretimi dağılımları nasıldır?
4. WoS veri tabanında dindarlık temalı yayın yapan yazarların yayın sayılarının yıllara göre dağılımları nasıldır?
5. WoS veri tabanında dindarlık temalı yayın yapan yazarların lokal H-indeks dağılımları nasıldır?
6. WoS veri tabanında dindarlık temalı yapılan yayınların Lotka Yasası’na göre yazar üretkenlik dağılımları nasıldır?
7. WoS veri tabanında dindarlık temalı yayın yapan yazarların ülke dağılımları ve yayın sayıları nasıldır?
8. WoS veri tabanında dindarlık temalı yayın yapan yazarların ortaklık ilişkileri nasıldır?
9. WoS veri tabanında dindarlık temalı yayın yapan ilk on ülkede makale sayısı ile SCP-MCP değerleri nasıldır?

From an Islamic Perspective Between 2018 to 2022: Emerging Research Trends”, *International Journal of Education, Psychology and Counselling* 8/52 (2023), 428-441.

⁹ Mehmet Fatih Demiröz- Nurten Kımtar, “Türkiye’de Din Psikolojisi Alanındaki “Dindarlık” Konulu Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi Üzerine Bir Araştırma”, *Bilimname* 51 (2024), 405-456.

¹⁰ Mustafa Doğan Karacoşkun vd., “Dini Başa Çıkmaya Yönelik Bibliyometrik Bir Araştırma: 1990-2024 Yılları Arasında Yapılan Çalışmaların Analizi”, *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11/1 (2024), 53-79.

10. WoS veri tabanında dindarlık temalı yayın yapan ülkelerin bilimsel üretkenlik dağılımları nasıldır?
11. WoS veri tabanında dindarlık temalı yayın yapan ülkelerin ortaklık ilişkileri nasıldır?
12. WoS veri tabanında dindarlık temalı yayın yapan kurumlar arası ilişkiler nasıldır?
13. WoS veri tabanında dindarlık temalı yapılan yayınlarda en fazla atıf alanlar hangileridir?
14. WoS veri tabanında dindarlık temalı yapılan yayınlarda en ilişkili kelimeler nelerdir?
15. WoS veri tabanında dindarlık temalı yayın yapan ülkeler arasındaki ilişkiler ağı metot, konu ve örneklem bağlamında nasıldır?

1. Dindarlık Kavramı

Din psikolojisi çalışmalarında, dindarlık bireysel varyasyonlara işaret eden kritik bir sosyo-kültürel etmen olarak tanımlanmıştır.¹¹ "Dindar" kelimesi, Türkçe'de kullanılan bir kelimedir. Arapça kökenli "din" kelimesi ile Farsça kökenli "dâr" ekinin birleşiminden meydana gelmektedir.¹² TDK ise dindarlık terimini "din inancı güçlü, din kurallarına bağlı (kimse)" şeklinde tanımlamıştır.¹³

Dindarlık kavramı, kökenini din teriminden alır.¹⁴ Tek bir din tanımı olmadığı gibi tek bir dindarlık tanımı da mümkün değildir.¹⁵ James'e göre, dindarlık, bireylerin kutsal saydıkları herhangi bir şeyle ilişki kurdukları ölçüde yalnız olarak tecrübe ettikleri duygu, eylem ve deneyimlerdir.¹⁶ Freud'a göre, din insanın evren karşısında hissettiği zayıflık ve korkunun yansımasıdır, dindarlık ise bu duygusal tepkilerin yol açtığı tüm eylemleri içerir.¹⁷ Erikson'a göre dindarlık, anne-baba figürlerinde üstün bir varlık arayışını ifade eder. Pavlov, dindarlığı güven ihtiyacı ve içgüdüsel korunma arayışı olarak tarif ederken¹⁸ Kurt, bir bireyin kendi dinine ait inançlarını, prensiplerini, uygulamalarını ve sembollerini kabul edip yaşam tarzına entegre etmesi olarak tanımlar.¹⁹ Vergote ise Allah'ı varoluşun kökeni olarak kabul etmek ve O'nu iyilik dolu bir güç olarak tanımlamaktır.

Dindarlık kavramına ilişkin evrensel ve geniş kapsamlı bir tanımlama yapmak oldukça zor görünüyor.²⁰ Çünkü her din, özgün inanç ve ibadet pratiklerine dayalı olarak çeşitli dindarlık formları geliştirir ve her birey bu formlara farklı anlamlar katar.²¹ Her dinin kendine özgü bir dindarlık anlayışı ve bu anlayışa uygun davranış beklentileri vardır. Bu beklentiler, dindarlığın

¹¹ Ali Ulvi Mehmedoğlu, "Din, Dindarlık ve Değerler", *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 1/2 (2013), 179.

¹² Ünver Günay vd. (ed.), *Dindarlığın Sosyo-Psikolojisi* (Adana: Karahan Yayınları, 2006), 8-9.

¹³ İsmail Parlatur vd., *Türkçe Sözlük* (Ankara: Türk Dil Kurumu, 8. Basım, 2020), 143.

¹⁴ Günay Tümer, *Din (Genel Olarak Din)* (İstanbul: TDV Yayınları, 1994), 312-314.

¹⁵ Onur Şeker, *Dindarlık ve Duygusal Zekâ Bağlamında Etik Tüketim* (Balıkesir: Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024), 25.

¹⁶ William James, *The Varieties of Religious Experience* (New York: Longmans, Green, and Co. 1902), 31.

¹⁷ Abdülkerim Bahadır, "Ergen Kişiliği Bağlamında Din-Kişilik İlişkisi", *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 14/14 (2002), 117.

¹⁸ Abdülkerim Bahadır, *İnsanın Anlam Arayışı ve Din* (Konya: İnsan Yayınları, 2021), 146.

¹⁹ Abdurrahman Kurt, "Dindarlığı Etkileyen Faktörler", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18/2 (2009), 2.

²⁰ Asım Yapıcı, *Ruh Sağlığı ve Din: Psikososyal Uyum ve Dindarlık* (Adana: Karahan Yayınları, 2021), 20.

²¹ Ali Köse- Ali Ayten, *Din Psikolojisi* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2012), 111.

farklı şekillerde yaşanabileceğini gösterir.²² Öte yandan toplum ve din algısı, dindarlık çeşitlerinin değişkenliğini kabul eder.²³ Bireylerin ve grupların, çeşitli etkenlere bağlı olarak dini bağlılık, inanç ve değerlere adanma düzeylerinde farklılaşan dereceler söz konusudur.²⁴ Bu nedenle aynı toplulukta ve dinde bulunanlar arasında benzer dindarlık yaşanması gerekmez.²⁵ Genel olarak dindarlık, inanmak, uygulamak, içselleştirmek, yaşam felsefesini dini merkeze almak ve tercihleri bu doğrultuda şekillendirmek suretiyle oluşan bir yaşam tarzıdır.²⁶

Dindarlık, kişisel ve sosyal deneyimlerin etkilediği karmaşık bir olgudur. Bireysel düzeyde subjektif, toplumsal düzeyde ise objektif özellikler gösterir.²⁷ Bunun yanında dindarlığın şekillenmesinde cinsiyet, eğitim, yaş, sosyo ekonomik statü, coğrafi bölge ve benzeri değişkenler etkili olabilmektedir.²⁸ Dindarlık kavramının hem bu değişkenler hem de başka pek çok psikolojik kavramla ilişkisinin de incelendiği geniş bir araştırma yelpazesi mevcuttur. Bu nedenle, dindarlık konusundaki çalışmalara dair kapsamlı bir literatür taraması yapmak önemlidir. Ayrıca, dindarlık çalışmalarının farklı disiplinlerdeki dağılımına bakıldığında, bu konunun çeşitli bilim dalları tarafından ele alındığı görülmektedir.²⁹ Farklı disiplinler tarafından ele alınması ve geniş bir araştırma çeşitliliğine sahip olması nedeniyle dindarlık konusundaki uluslararası çalışmaların bilimsel etkisi ve dağılımının bibliyometrik analizle incelenmesi, gelecekteki çalışmalar için büyük önem taşımaktadır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Amaç ve Önemi

Bu çalışmanın amacı, 2014 (Ocak) - 2024 (Ağustos) yılları arasındaki dindarlık temalı uluslararası çalışmaların bibliyometrik analizini sunarak; dindarlık odaklı önemli dergi ve kurumları, yayınların yıllık değişimini, atıf durumlarını, en çok atıf alan makaleleri, yayın sayısı açısından önde gelen ülkeleri ve yazarları, uluslararası iş birliklerini, dindarlık alanındaki trend konuları ve ilişkili kelimeleri anlamlı bir şekilde ele almaktır. Bu çalışma, uluslararası alanda dindarlık konusuyla ilgili ülkemizde yapılan ilk bibliyometrik analiz çalışmasıdır ve bu özelliğiyle literatüre önemli bir katkı sunması hedeflenmektedir.

2.2. Araştırmanın Veri Kaynağı ve Araştırma Stratejisi

Bibliyometrik çalışmalar için veri sağlayan çeşitli veri tabanları mevcuttur: Scopus, WoS, Google Akademik, Dimensions, Microsoft Akademik, EmBase, PubMed ve Springerlink gibi.³⁰

²² Asım Yapıcı, "Dini Yaşayışın Farklı Görüntüleri ve Dogmatik Dindarlık", *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2/2 (2002), 82.

²³ Ayşe Berra Büyükavcıoğlu, *Dindarlık, Sosyal Sınıf ve Habitus: Nicel ve Nitel Bir Araştırma* (Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023), 12.

²⁴ Hayati Hökelekli, *Din Psikolojisine Giriş* (İstanbul: Dem Yayınları, 2016), 44.

²⁵ Büyükavcıoğlu, *Dindarlık, Sosyal Sınıf ve Habitus: Nicel ve Nitel Bir Araştırma*, 12.

²⁶ Halil Apaydın, *Din Psikolojisi Terimleri Sözlüğü* (İstanbul: Bilimkent Yayınları, 2016), 62.

²⁷ Mustafa Geredeli, *Sosyal Medya, Mahremiyet ve Dindarlık İlişkisi Üzerine Bir Araştırma* (Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024), 28.

²⁸ Kurt, "Dindarlığı Etkileyen Faktörler", 3.

²⁹ Mehmet Fatih Demiröz- Nurten Kınter, "Türkiye'de Din Psikolojisi Alanındaki "Dindarlık" Konulu Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi Üzerine Bir Araştırma", 409.

³⁰ José A. Moral-Muñoz vd., "Software Tools for Conducting Bibliometric Analysis in Science: An Up-To-Date Review", *El Profesional de la Información/The Information Professional* 29/1 (2020), 82.

Araştırmamız kapsamında Web of Science (WoS) veri tabanından elde edilen veriler kullanılmıştır. Bu seçimin arkasındaki bazı nedenler şunlardır:

Falagas ve ekibi tarafından yürütülen bir çalışmada veri tabanlarının resmi web siteleri incelenmiştir. WoS'ın, atıf analizlerini kullanıcılara daha ayrıntılı ve anlaşılır grafiksel görseller aracılığıyla sunduğu ifade edilmiştir.³¹ Ayrıca Jasco'nun yapmış olduğu çalışmaya göre WoS'ın sosyal bilimler alanında daha fazla yayına yer verdiğini ortaya koymaktadır.³² Sosyal bilimlerde WoS'ın 56, Scopus'un ise 51 konu başlığı bulunduğu, sanat ve beşeri bilimlerde ise WoS'ın 27, Scopus'un 14 başlık içerdiği görülmektedir. Genel olarak Scopus tüm konularda daha geniş bir sınıflandırma sunarken, sosyal bilimler ve beşeri bilimlerde WoS'ın daha detaylı olduğu dikkat çekmektedir.³³

Bu çalışmada dindarlık konusu sosyal bilimler kapsamında ele alınmıştır. WoS, sosyal bilimlere verdiği önem nedeniyle din psikolojisi ve dindarlık çalışmalarının kapsamlı incelenmesine olanak tanımaktadır. Bu yüzden, dindarlık temalı bibliyometrik analizlerde WoS tercih edilerek Scopus'a kıyasla sosyal bilimlerdeki derinlik daha detaylı değerlendirilmiştir.

2. 3. Araştırmanın Modeli

Bibliyometri terimi ilk kez 1969'da Pritchard tarafından kullanılmıştır.³⁴ Bibliyometrik yöntem, büyük veri setlerindeki bilimsel araştırmaların incelemesi ve analizi için artan biçimde kullanılan bir araştırma yöntemidir.³⁵ Bibliyometrik analiz, belirli bir alanda, belirli bir zamanda ve belirli bir bölgede yapılmış yayınların ve bu yayınlar arasındaki ilişkilerin sayısal olarak incelenmesidir.³⁶ Bibliyometri, bilimsel araştırmalarda yazarlar, kaynaklar, yayın bilgisi, disiplin, ülke, konu, kurum gibi verilerin istatistiksel analizini yapar. Bu analizler, genel bir bakış açısı sağlar.³⁷

Veri toplamak ve bibliyometrik çalışmalar yapmak için çeşitli veri tabanları bulunmaktadır. WoS, Scopus, Google Scholar, PubMed, MEDLINE gibi veri tabanları bunlar arasında öne çıkmaktadır.³⁸ Literatür incelendiğinde Lotka, Bradford, Price, Zipf gibi bibliyometrik kanunların olduğunu görmek mümkündür.³⁹

Lotka Yasası, belirli bir alandaki yayınların çoğunun az sayıda yazar tarafından gerçekleştirildiği ve çoğunlukla diğer yazarların sadece bir kez yayın yaptığı bir dağılımı ifade

³¹ Matthew Evangelos Falagas vd., "Comparison of PubMed, Scopus, Web of Science and Google Scholar: Strengthsand Weakness", *FASEB Journal* 22/2 (2008), 338-342.

³² Peter Jacso, "As We May Search--Comparison of Major Features of The Web of Science, Scopus, and Google Scholar Citation-Based and Citation-Enhanced Databases", *Current Science* 89/9 (2005), 1537-1547.

³³ Bülent Karasözen vd., "WoS ve Scopus Veri Tabanlarının Karşılaştırması", *Türk Kütüphaneciliği* 25/2 (2011), 255.

³⁴ Alan Pritchard, "Statistical Bibliography or Bibliometrics?", *Journal of Documentation* 25/4 (1969), 348-349

³⁵ Naveen Donthu vd., "How to Conduct A Bibliometric Analysis: An Overview and Guidelines", *Journal of Business Research* 133 (2021), 285-296.

³⁶ Tübitak Ulakbim Cahit Arif Bilgi Merkezi, "Bibliyometrik Analiz: Sıkça Sorulan Sorular" (Erişim 25 Haziran 2024).

³⁷ Gülden Filiz Önal, "Bildirilerin Bibliyometrik Profili: IX. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu", *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 18/3 (2017), 1080.

³⁸ Chaomei Chen, "Science Mapping: A Systematic Review of the Literature", *Journal of Data and Information Science* 2/2 (2017), 3.

³⁹ İsmail Şimşir, "Bibliyometri ve Bibliyometrik Analize İlişkin Kavramsal Çerçeve", *Bir Literatür İncelemesi Aracı Olarak Bibliyometrik Analiz*, ed. Oğuzhan Öztürk- Gökhan Gürler (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 3. Basım, 2022), 23-24.

eder.⁴⁰ Bradford yasası ise kaynakça derlerken, küçük bir çekirdek dergi grubu çoğu makaleyi içerirken ikinci grup daha azını ve büyük grup ise geri kalanını içerdiği şeklindedir.⁴¹ Price Yasası ise bir alandaki yazıların yarısının, o alandaki yazarların toplam sayısının karekökü kadar yazar tarafından üretileceğini öne sürer.⁴² Zipf Yasası, kelimelerin uzunluğu ile kullanım sıklığı arasında ters bir ilişki olduğunu gösterir; kısa kelimeler daha sık kullanılırken, uzun kelimeler daha nadiren kullanılır.⁴³

Bibliyometrik analizler, geniş çalışmalarla daha yüzeysel bir bakış sunar, araştırma alanını daha geniş bir perspektiften değerlendirir.⁴⁴ Bu çalışmada 2014 (Ocak) -2024 (Ağustos) yılları arasındaki (son 10 yıl) dindarlık temalı makalelerin incelenmesi amacıyla Web of Science veri tabanında "religiosity" anahtar kelimesiyle tarama yapılmıştır. Tarama sonucunda toplamda 3372 çalışmaya erişilmiş olup, analizler gerçekleştirilirken R Studio (Biblioshiny) ve VOSviewer ile analiz sağlanmıştır. Bu analizler, makalelerin sayısı, atıflar, yazarlar, dergiler ve anahtar kelimeler gibi verilerin toplanmasını ve yorumlanmasını kapsar. R Studio, bu tür analizleri gerçekleştirmek için geniş bir veri işleme ve analiz kapasitesine sahip olup, çeşitli kütüphaneler ve paketlerle desteklenmektedir. Bibliyometrik analizlerde ilk olarak WoS üzerinden verilerin toplanması sonrasında R stüdyoda verilerin atıf, yayın, yazar, kelime, kurum ve ülke analizleri sağlanmaktadır. Ağ analizleri, yayınlar arasındaki ilişkilerin incelenmesine olanak sağlamaktadır. VOSviewer ise bibliyometrik analizlerde kullanılan güçlü bir yazılımdır. Bilimsel makalelerden ve diğer akademik kaynaklardan elde edilen verileri görselleştirmek için ağ grafiklerini ve haritalarını kullanmaktadır. Bu çalışmada da WoS üzerinden .tex uzantılı olarak elde edilen veriler yazılıma yüklenerek ağ analizleri gerçekleştirilmiştir.

2. 4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada dindarlık alanındaki çalışmalar yalnızca "religiosity" anahtar kelimesiyle incelenmiş, "religiousness" ve "piety" gibi diğer varyantlar dikkate alınmamıştır.⁴⁵ Veri seti, 2014 (Ocak) -2024 (Ağustos) yıllarını kapsayan son on yıllık dönemde, yalnızca WoS veri tabanı kullanılarak oluşturulmuş ve sadece makale çalışmaları incelenmiştir. WoS veri tabanında yer alan tüm "religiosity" temalı yayınlara erişim sağlanamamıştır. Bu durum, kurumun abonelik kapsamı ve erişim yetkileri ile sınırlıdır. Bu nedenle çalışmada sadece erişilebilen 3.372 yayın üzerinden analizler gerçekleştirilmiştir. Açık erişimde olmayan yayınların analize dahil edilememesi, çalışmanın kapsayıcılığını sınırlamaktadır. Özellikle yüksek etki faktörlü dergilerde yayınlanan bazı çalışmaların açık erişimde olmaması, atıf analizlerinin ve yayın

⁴⁰ Andrew Kenneth Shenton, "Authorship of the Original Doctor Who Library and Lotka's Law", *New Review of Children's Literature and Librarianship* 23/1 (2017), 14.

⁴¹ Eugene Garfield, "Bradford's Law and Related Statistical Patterns". *Essays of an Information Scientist* 4 (1980), 477.

⁴² Murat Yılmaz, "Price Yasası ve Türkiye'de Fikri Mülkiyet Hakları Literatürü", *Bilgi ve Belge Araştırmaları* 1 (2008), 1.

⁴³ Ronald E. Wyllys, "Empirical and Theoretical Bases of Zipf's Law", *Library Trends* 30/1 (1981), 53-64.

⁴⁴ Özgür Gücüyeter, *Siber Güvenlik Politikalarının Kullanılabilirliğinin Bibliyometrik Analiz Yöntemi ile İncelenmesi* (Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023), 83-84.

⁴⁵ Bilimsel bir çalışmada dindarlık üzerine genel bir inceleme yapılıyorsa "religiosity", daha spesifik bir manevi bağlılık veya ahlaki değerler üzerine çalışılıyorsa "piety" ya da "religiousness" terimleri tercih edilmektedir. Merriam-Webster, *Religiosity, Piety, Religiousness*, 20 Aralık 2024.

eğilimlerinin tam olarak yansıtılmamasına neden olabilir.⁴⁶ Ayrıca çalışmada yer alan yayınların dil ve tür açısından homojen olup olmadığı analiz edilmemiştir. Özellikle İngilizce dışındaki dillerde yayımlanan çalışmaların göz ardı edilmesi, dindarlık temalı çalışmaların küresel perspektiften incelenmesini sınırlayabilir.⁴⁷ Bu durumlar çalışmanın sınırlılıklarını oluşturmakta olup, atıf sayılarının zamanla artabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır.

3. Bulgular ve Yorum

Bulgular bölümünde ilk olarak yayınların performans analizleri altında dindarlıkla ilgili yapılan araştırmaların atıf alınma durumları ve yayın yapan yazarlar üzerinde durulacaktır. Daha sonra yayınların bilimsel haritaları altında dindarlık araştırmalarındaki anahtar kavramlar ve bu kavramlar arasındaki ilişkiler incelenecektir.

3. 1. Yayınların Performans Analizleri

Bu bölümde, dindarlık konulu çalışmalara ilişkin performans analizleri sunulmuş; yayınların yıllık değişimi, en fazla yayın yapan dergiler, yıllara göre dergi ve yazar bazlı üretim ve atıf dağılımı, yazarların yerel H-indeksi, yazar üretkenliğinin Lotka Yasası ile analizi, ülkelere göre yayın dağılımı, uluslararası iş birliği, üniversiteler arası iş birliği ağları ve en çok atıf alan yayınlar şeklinde incelenmiştir. Ayrıca, küresel akademik iş birliği ağına da yer verilmiştir.

3. 1. 1. Veri Tabanının Ana Değerlendirmesi

Ana bilgiler, belirli bir konu veya başlıkla ilgili genel bir bakış sunan anahtar bilgilerdir. Bu bilgiler, konuyu daha iyi anlamak veya daha derinlemesine keşfetmek için bir başlangıç noktası olarak kullanılabilir.⁴⁸

Şekil 1. Analize Alınan Verilere İlişkin Temel Bilgiler

Şekil 1’de 2014-2024 yılları arasında dindarlık temalı makalelerin WoS veri tabanındaki bibliyometrik özellikleri gösterilmektedir. Bu dönemde toplam 3.372 makale yayımlanmış ve

⁴⁶ Kevin W. Boyack ve Richard Klavans, “Co-Citation Analysis, Bibliographic Coupling, and Direct Citation: Which Citation Approach Represents the Research Front Most Accurately?” *Journal of the American Society for Information Science and Technology* 61/12 (2010), 2395.

⁴⁷ Massimo Aria ve Corrado Cuccurullo, “Bibliometrix: An R-Tool for Comprehensive Science Mapping Analysis,” *Journal of Informetrics* 11/4 (2017), 962.

⁴⁸ Wuriningsih, FR. vd., “Mapping Research Trends in Catholic Religious Education: Bibliometric Analysis”, *Revista Iberoamericana de Psicología del Ejercicio Y el Deporte* 18/5 (2023), 595.

yıllık büyüme oranı %4,09 olarak kaydedilmiştir. Bu makaleler, 1.386 farklı kaynaktan derlenmiş olup 9.089 yazar tarafından yazılmıştır. Tek yazarlı makalelerin sayısı 756 iken uluslararası iş birliği oranı %24,47 ile dikkat çekmektedir. Makaleler, ortalama 3,26 ortak yazar ile hazırlanmış ve makale başına ortalama 9,053 atıf alınmıştır. Yazarlar tarafından kullanılan toplam 7.194 anahtar kelime, çalışmalarda 129.474 referansın kullanıldığını göstermektedir. Bu makalelerin ortalama yaşı 4,46 yıl olup dindarlık konusundaki akademik yayınların nispeten yeni bir literatüre sahip olduğunu yansıtmaktadır. Bu veriler, dindarlık alanındaki çalışmaların son on yılda istikrarlı bir büyüme ve genişleme kaydettiğini göstermektedir. Literatüre bakıldığında bu artış, Chocrón vd., 2022'deki dindarlık üzerine son yirmi beş yılda yapılan çalışmaların analizinde de görülmektedir.⁴⁹

3. 1. 2. Yayınların Yıllık Değişimleri

Analizde elde edilen genel bilgilere göre ilk olarak makalelerin yıllara göre dağılımları incelenmiştir.

Tablo 1. Dindarlık Temalı Makalelerin ve Metriklerinin Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	Makale Sayısı	Makale Başına Ortalama Atıf Sayısı	Yıllık Ortalama Atıf Sayısı	Yıllara Göre Atıf Sayısı
2014	205	16,2	1,47	11
2015	237	18,2	1,82	10
2016	237	13,84	1,54	9
2017	257	13,05	1,63	8
2018	325	12,2	1,74	7
2019	302	10,54	1,76	6
2020	336	9,11	1,82	5
2021	393	7,54	1,89	4
2022	408	4,52	1,51	3
2023	369	2,12	1,06	2
2024	288	0,56	0,56	1

Tablo 1'de görüldüğü üzere, en fazla makale üretilen yılın 2022 olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, makale başına ortalama atıf sayılarının en yüksek olduğu yılın 2015, yıllık ortalama atıf sayısının en fazla olduğu yılın ise 2021 olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, yıllara göre toplam atıf sayılarında en yüksek değer, 2014 yılında yazılan makalelerde saptanmıştır. Konuya ilişkin bilimsel üretimin 2022 yılında yoğunlaşması, dindarlık ve dinin toplum üzerindeki etkilerinin küresel ve yerel düzeyde yaşanan önemli sosyopolitik olaylarla bağlantılı olabileceğini düşündürmektedir. Pandemi dönemi de dinin ve dindarlığın bireysel ve toplumsal düzeydeki rolünü yeniden gündeme getirmiştir. İnsanların kriz dönemlerinde maneviyata yönelme eğilimleri, dindarlık konusundaki araştırmaları artırmış olabilir. Ayrıca, dijitalleşmenin hızlanmasıyla birlikte dini değerlerin ve pratiklerin sosyal medya ve diğer çevrimiçi platformlarda nasıl yer bulduğu gibi yeni konular araştırmaların odağı haline gelmiştir. Buna

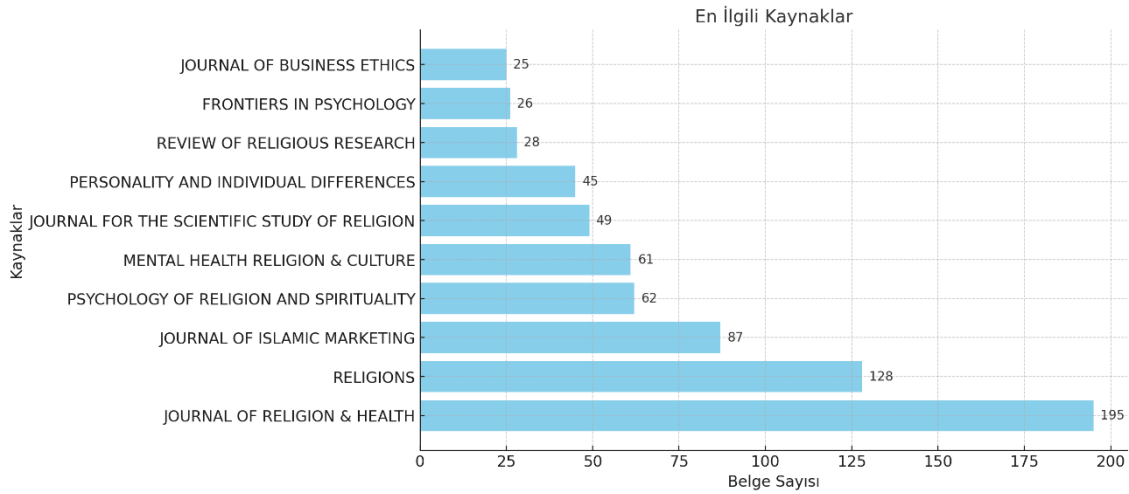
⁴⁹ David Azancot Chocrón vd., "Quantitative-Bibliometric Study on Religiosity in the Last 25 Years of Social Science Research", *Religions* 13/5 (2022), 386.

karşı metriklere göre 2021 yılında ortaya konmuş olan makalelerin daha başarılı sonuç gösterdiği de belirlenmiştir.

3. 1. 3. Dindarlık Konusunda En Fazla Yayın Yapan Dergiler

Dindarlık konusunda en fazla yayın yapan dergilere ilişkin dağılım Grafik 1’de paylaşılmıştır.

Grafik 1. En Fazla Yayın Yapan Dergiler

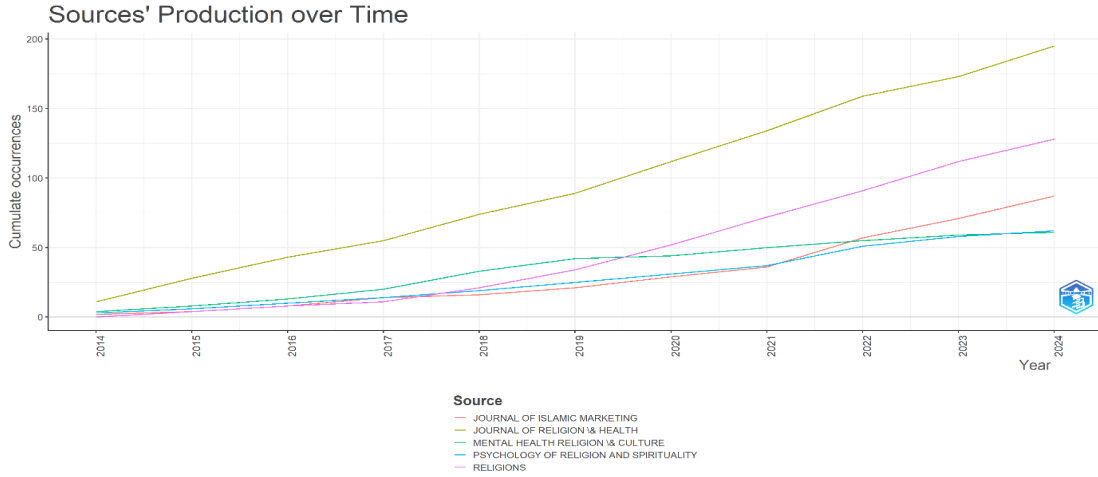
Grafik 1’de yer alan verilere göre dindarlık temasında en fazla yayın yapan dergilerde ilk üç sırada sırasıyla *Journal of Religion Health* (f:195), *Religions* (f:128) ve *Journal of Islamic Marketing* (f: 87) dergileri yer almaktadır. Benzer sıralamayı Jayanegara vd.’nin 1982-2022 yılları arasındaki çalışmaları kapsayan “A Bibliometric Analysis on Islamic Religiosity Research”⁵⁰ çalışmasında da görmek mümkündür. Bu yayınlar, dindarlık temasıyla öne çıkan ve WoS veri tabanında yer alan dergilerdir. Bu nedenle, bu alandaki bilgi oluşturma sürecine en fazla katkı sağlayan yayınlardır.

3. 1. 4. Yıllara Göre Dergilerin Dindarlık Konusundaki Yayın Üretimi

Dergilerin yıllık üretim dağılımları Grafik 2’de paylaşılmıştır:

Grafik 2. Yıllara Göre Dergilerin Yayın Üretimi (Birikimli)

⁵⁰ Anuraga Jayanegara vd., “A Bibliometric Analysis on Islamic Religiosity Research”, *International Journal of Religion* 5/11 (2024), 6401-6414.

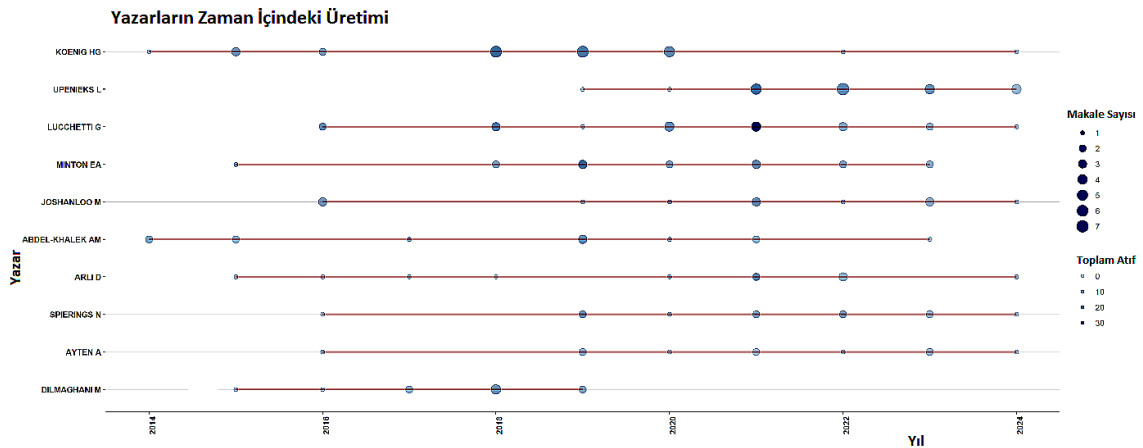

Grafik 2'de 2014 yılından 2024 yılına kadar dindarlık konusundaki akademik yayınların dergiler bazında kümülatif olarak nasıl arttığı gösterilmektedir. Verilere göre, *Journal of Religion & Health* (sarı renkte) en yüksek artış eğrisini sergileyerek, bu alanda en fazla yayın üreten dergi olmuştur. *Journal of Islamic Marketing* (kırmızı renkte) ise 2019'dan itibaren belirgin bir ivme kazanarak, hızlı bir yayın artışı yakalamıştır. *Mental Health, Religion & Culture* (yeşil renkte), *Psychology of Religion and Spirituality* (mor renkte) ve *Religions* (mavi renkte) dergileri ise nispeten daha istikrarlı bir artış sergilemiş, ancak üretim hızları diğer iki dergiye kıyasla daha düşük kalmıştır. Bu veriler, dindarlık konusundaki akademik ilginin yıllar içerisinde belirgin bir şekilde arttığını ve özellikle sağlık, pazarlama ve kültürel bağlamda dinin incelendiği alanlarda yoğunlaştığını göstermektedir.

3. 1. 5. Dindarlık Konusundaki Yayınların Yıllara Göre Yazar Bazlı Üretim ve Atıf Dağılımı

Grafik 3'te yazarların dindarlık konusundaki akademik yayınlarının yıllara göre dağılımları ve bu yayınların akademik etkileri sıralanmıştır.

Grafik 3. Yazarların Yayın Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

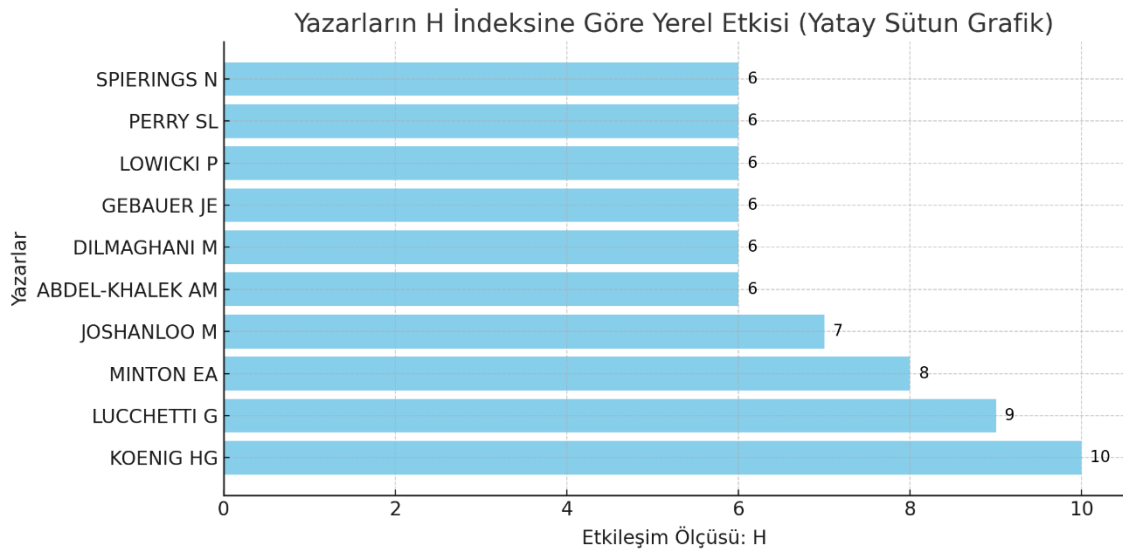

Grafikte, farklı yazarların 2014-2024 yılları arasında dindarlık konusundaki akademik üretimleri yıllara göre gösterilmektedir. Yazarların üretkenliği, yayınladıkları makale sayısı ile ifade edilmiştir. Harold G. Koenig ve Laura Upenieks en fazla makale sayısına sahip yazarlar olarak öne çıkmaktadır. Grafik, yayınların sayısını büyüklüğü ile gösterirken, toplam atıf sayısı (TC) tonlamalarla ifade edilmiştir; daha koyu tonlar daha fazla atıf aldığını göstermektedir. Giancarlo Lucchetti'nin özellikle 2020'de yoğun bir yayın üretimi olduğu ve bu makalelerin yüksek sayıda atıf aldığı görülmektedir. Diğer yazarlar arasında Joshanloo M., Ahmed M. Abdel-Khalek ve Elizabeth A. Minton düzenli makale üretimiyle dikkat çekmektedir. Yazarların makale üretimlerinin yanı sıra, bazı makalelerin belirli yıllarda daha fazla atıf aldığı, dolayısıyla akademik etkilerinin arttığı anlaşılmaktadır. Grafik, yazarların üretim trendlerini ve akademik etkilerini zaman içinde karşılaştırmalı olarak sunmaktadır.

3. 1. 6. Dindarlık Çalışmalarında Yazarların Yerel H-İndeks Dağılımı

Yerel H-İndeks Dağılımı, belirli bir akademik topluluk ya da alan içerisindeki yazarların, yayımladıkları makalelere yapılan atıf sayılarına göre akademik etkilerini gösteren bir metriktir. H-indeksi, bir yazarın en az "h" sayıda makalesinin en az "h" kez atıf aldığını ifade eder.

Grafik 4. Yazarların Lokal H-İndeks Dağılımı

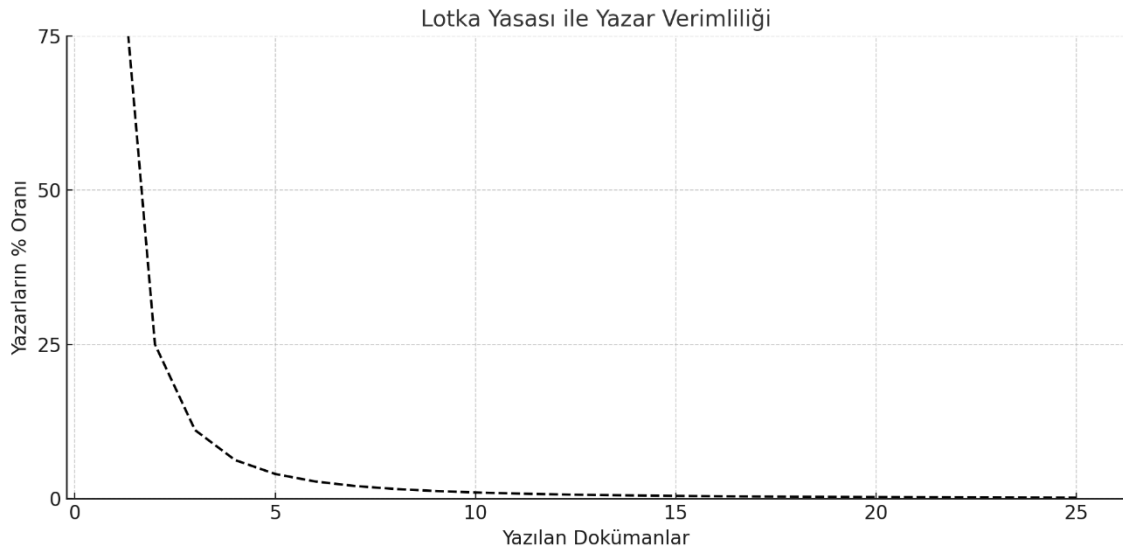
Grafik 4'te yazarların H-indeksi üzerinden yerel akademik etkileri gösterilmektedir. En yüksek etkiye sahip yazar Harold G. Koenig, 10 H-indeksi ile öne çıkmaktadır. Bu da onun hem yüksek sayıda yayın yaptığını hem de bu yayınların akademik toplulukta geniş yankı bulduğunu göstermektedir. Giancarlo Lucchetti 9 H-indeksi ile ikinci sırada yer alırken, Elizabeth A. Minton 8 H-indeksi ile üçüncü sıradadır. Diğer yazarlar ise genellikle 6 ve 7 H-indeksi değerlerine sahiptir, bu da onların akademik üretkenliklerinin ve atıf sayılarının nispeten daha düşük olduğunu gösterir. Bu grafik, yazarların dindarlık konusundaki çalışmalarının bilimsel etkisini

karşılaştırmalı olarak sunmakta ve H-indeksi üzerinden ölçülen akademik etkiyi görselleştirmektedir.

3. 1. 7. Dindarlık Çalışmalarında Yazar Üretkenliğinin Lotka Yasası ile Değerlendirilmesi

Dindarlık temasında yapılan çalışmalarda genel üretkenlik modelinin test edilmesine yönelik yapılan incelemede analiz edilen alan için Lotka'nın ters kare yasası geçerli bulunmaktadır. Lotka Yasası'nın bilimsel üretkenliğe dair varsayımlarının doğrulandığını göstermektedir. Lotka'nın yasasına göre, bilimsel üretim bir piramit yapısına sahiptir ve az sayıda yazar çok sayıda makale üretirken, çoğu yazar az sayıda makale üretir.⁵¹

Grafik 5. Lotka Yasası'na Göre Yazar Üretkenliği

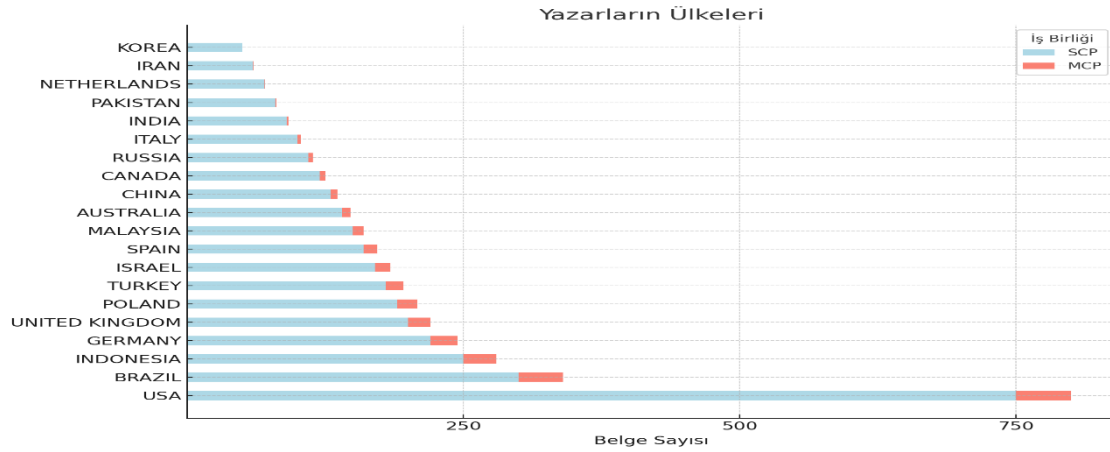

Grafik 5'te de görüldüğü gibi yazarların büyük bir kısmı (yaklaşık %75'ten fazlası) 1 veya 2 makale yazmışken çok az sayıda yazar 10'dan fazla makale yayımlamıştır. Üretkenlik açısından bu asimetric dağılım, bilimsel yayıncılıkta yaygın bir olgudur. Bu dağılım, bilimsel üretimin büyük ölçüde sınırlı sayıda yazar tarafından yönlendirildiğini, geri kalan yazarların ise daha az katkıda bulunduğunu göstermektedir.

3. 1. 8. Dindarlık Çalışmalarında Yazarların Ülkelere Göre Yayın Dağılımı ve Uluslararası İş Birliği Analizi

Grafik 6'da, dindarlık temalı çalışmaların yazarlarının ülkeleri bazında dağılımı ve iş birliği yapısına dair bilgiler sunulmaktadır.

⁵¹ Alfred Lotka, "The Frequency Distribution of Scientific Productivity", *Journal of the Washington Academy of Science* 16/12 (1926), 317.

Grafik 6. Yazarların Ülke Dağılımları ve Makale Sayıları

Grafik 6'ya göre en fazla akademik üretim yapan ülke, açık ara farkla Amerika Birleşik Devletleri (ABD) olup, hem tek ülke yayınları (Single Country Publications - SCP) hem de çok uluslu iş birlikleri (Multiple Country Publications - MCP) açısından en önde yer almaktadır. Brezilya, Endonezya, Almanya, ve Birleşik Krallık da önemli miktarda akademik üretim sağlayan ülkeler arasında öne çıkmaktadır. Türkiye, İsrail, Polonya ve İspanya gibi ülkeler ise daha az sayıda makale üretmiş olmalarına rağmen iş birliği oranları yüksek seviyelerde seyretmektedir.

Tablo 2. İlk On Sırada Yer Alan Ülkelerin Makale Sayısı, SCP-MCP Değerleri ile Frekans ve Yüzdeleri

Ülke	Makale Sayısı (f)	Yüzde (%)	SCP	MCP	MCP %
ABD	919	27,3	760	156	17,3
Brezilya	181	5,4	160	21	11,6
Endonezya	128	3,8	104	24	18,8
Almanya	126	3,7	95	31	24,6
Büyük Britanya	116	3,4	65	51	44,0
Polonya	108	3,2	84	24	22,2
Türkiye	98	2,9	81	17	17,3
İsrail	97	2,9	79	18	18,6
İspanya	89	2,6	76	13	14,6
Malezya	86	2,6	60	26	30,2

Tablo 2'de görüldüğü üzere tek uluslu (SCP) ve çok uluslu (MCP) yayınların sayısı kıyaslandığında SCP yayınların, tüm ülkelerde daha fazla olduğu belirlenmiştir. Konuya ilişkin gerçekleştirilen yayın sayıları incelendiğinde ABD (f: 919, SCP: 760, MCP: 156) ilk sırada yer almaktadır.

Türkiye, bu sıralamada yedinci sırada (f: 98, SCP: 81, MCP: 17) konumlanmıştır. 2023 itibarıyla bilimsel yayın sayısı açısından dünya genelinde 14. sırada bulunan Türkiye,⁵² dindarlık

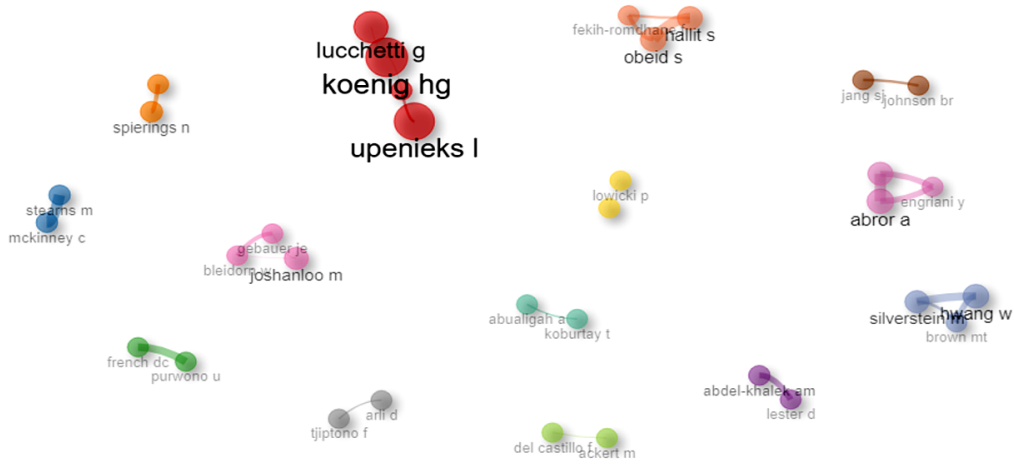
⁵² Tübitak Ulakbim Cahit Arif Bilgi Merkezi, "Bilimsel Yayın Sayısı Bakımından Türkiye'nin Dünya Sıralamasındaki Yeri" (Erişim 28 Ekim 2024).

teması özelinde ise yedinci sırada yer alarak bu alanda ortalamanın üzerinde bir performans sergilemektedir. Bu durum, Türkiye'nin konuya yönelik etkin bir katkı sağladığını ortaya koymaktadır.

3. 1. 9. Dindarlık Çalışmalarında Yazarlar Arası İş Birliği Ağı

Bilimsel bilgi edinimi ve dağılımı, kişisel özellikler barındırmasına rağmen, aynı zamanda bir sosyal olgudur. Bu yüzden, bilgi ediniminin daha iyi anlaşılabilmesi için araştırmacıların sosyal ilişkilerinin açığa çıkarılması önemlidir.⁵³ Şekil 2'de dindarlık konusundaki akademik yayınlar bağlamında yazarlar arasındaki iş birliği ağları görselleştirilmiştir.

Şekil 2. Yazarların Ortaklık İlişkileri

Yazarlar arasındaki iş birliği yoğunluğu, düğümlerin büyüklüğü ve bağlantı sayısına göre temsil edilmiştir. Harold G. Koenig, Giancarlo Lucchetti ve Laura Upenieks merkezde yer alarak en güçlü iş birliği ağlarına sahip yazarlar olarak öne çıkmaktadır. Bu yazarlar arasında sıkı bir iş birliği bulunurken diğer yazarlar daha küçük kümeler halinde, daha az yoğun bir iş birliği ağına sahiptir. Bu yapı, dindarlık çalışmaları alanında belirli yazarların merkezi roller üstlendiğini ve araştırma iş birliklerinde daha etkin olduğunu göstermektedir. Çevresel

⁵³ Jian Wang, "Knowledge Creation in Collaboration Networks: Effects of Tie Configuration", *Research Policy* 45/1 (2016), 68.

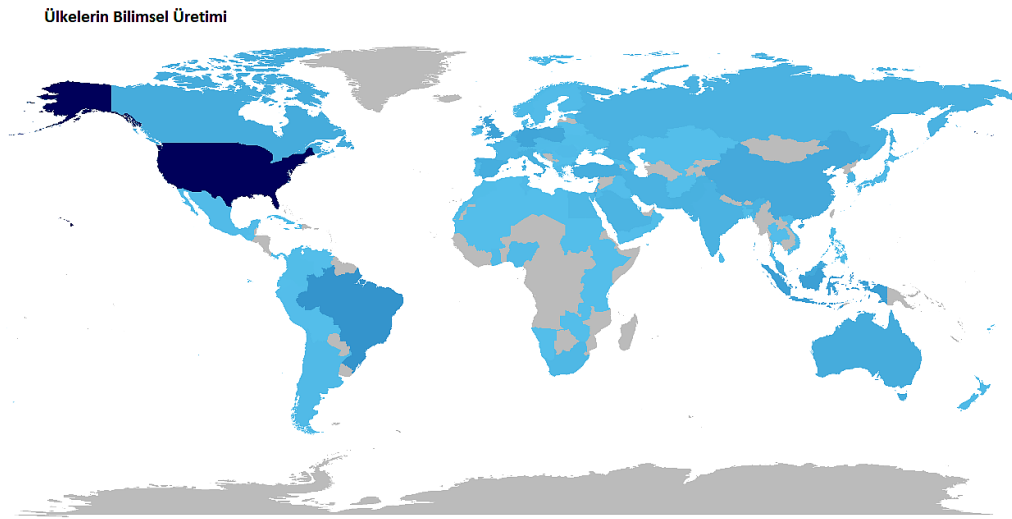
gruplardaki yazarlar ise daha sınırlı sayıda iş birliğine sahip fakat yerel iş birlikleriyle katkı sunmaktadırlar.

Grafik 3, en fazla makale sayısına sahip yazarlar arasında Harold G. Koenig ve Laura Upenieks'in öne çıktığını göstermektedir. Ayrıca, Giancarlo Lucchetti'nin özellikle 2020 yılında yoğun bir yayın üretimi gerçekleştirdiği ve bu makalelerin önemli ölçüde atıf aldığı dikkati çekmektedir. Şekil 2'de ise bu yazarların en güçlü iş birliğine sahip yazarlar olarak ön plana çıkmaları etkili iş birliğinin araştırmacıların sosyal ve insan kaynaklarını güçlendirdiğini ve nihayetinde araştırma başarılarını ve yayımların niteliğini yükselttiğini göstermektedir.⁵⁴

3. 1. 10. Dindarlık Çalışmalarında Ülkelere Göre Bilimsel Üretim Dağılımı

Şekil 3'te dindarlık çalışmaları konusundaki bilimsel üretimin ülkeler bazında coğrafi dağılımı harita üzerinde gösterilmektedir:

Şekil 3. Ülkelerin Bilimsel Üretkenlik Dağılımları

Şekil 3'te koyu mavi tonlar, o ülkenin bilimsel üretimde ne kadar etkin olduğunu ifade ederken, açık mavi ve gri tonlar daha az katkı sağlayan ya da hiç katkı sağlamayan ülkeleri temsil etmektedir. Şekil 3 incelendiğinde En fazla yayın yapan ülke yukarıda da değinildiği üzere ABD iken, en az yayına sahip olan ülkelerin yalnızca 1 yayımla Bahreyn, Burkina Faso, Guatemala, Jamaika, Mali, Malta, Moritanya, Moldova, Namibya, Kuzey Makedonya ve Özbekistan olduğu belirlenmiştir. Genel olarak, dindarlık temalı akademik çalışmaların coğrafi olarak daha çok

⁵⁴ Francisco Jose Acedo vd., "Co-Authorship in Management and Organizational Studies: An Empirical and Network Analysis", *Journal of Management Studies* 43/5 (2006), 965; Wang, "Knowledge Creation in Collaboration Networks: Effects of Tie Configuration", 69.

Kuzey Amerika, Avrupa ve Asya'daki bazı ülkelerde yoğunlaştığı gözlenmektedir. Bu dağılım, dindarlık çalışmalarının küresel bir bilimsel faaliyet olduğunu ancak belirli bölgelerde daha fazla yoğunlaştığını göstermektedir.

3. 1. 11. Dindarlık Çalışmalarında Ülkeler Arası İş Birliği Ağı

Ülkelerdeki yayınların birbiri ile ilişkisi incelendiğinde ise Şekil 4'te yer alan tablo ortaya çıkmıştır.

Şekil 4. Ülkelerde Yapılan Yayınların Diğer Ülkelerle Ortaklık İlişkileri

Şekil 4'te, dindarlık çalışmalarına dair ülkeler arasındaki iş birliği ağı görselleştirilmiştir. ABD merkezde yer almakta ve en büyük iş birliği ağına sahip ülke olarak öne çıkmaktadır. ABD'yi iş birliği anlamında en yakından takip eden ülkeler arasında Brezilya, Nijerya, ve Gana bulunmaktadır. Hırvatistan, Libya, ve diğer bazı ülkeler de daha küçük iş birliklerine sahiptir. Haritada ayrıca, Sırbistan, Brunei, Gürcistan, ve Macaristan gibi ülkeler daha bağımsız bir konumda yer almakta ve diğer ülkelerle sınırlı iş birliği göstermektedir.

Gerçekleştirilen incelemeler, bilimsel iş birliklerinin mekânsal kısıtları aşarak genişlediğini ve ortalama uzaklıkların yükseldiğini ortaya koymaktadır.⁵⁵ Ancak bu grafik, dindarlık üzerine yapılan çalışmaların çoğunlukla belirli ülkeler arasında yoğunlaştığını ve küresel bilimsel iş birliğinin merkezinde ABD'nin bulunduğunu göstermektedir.

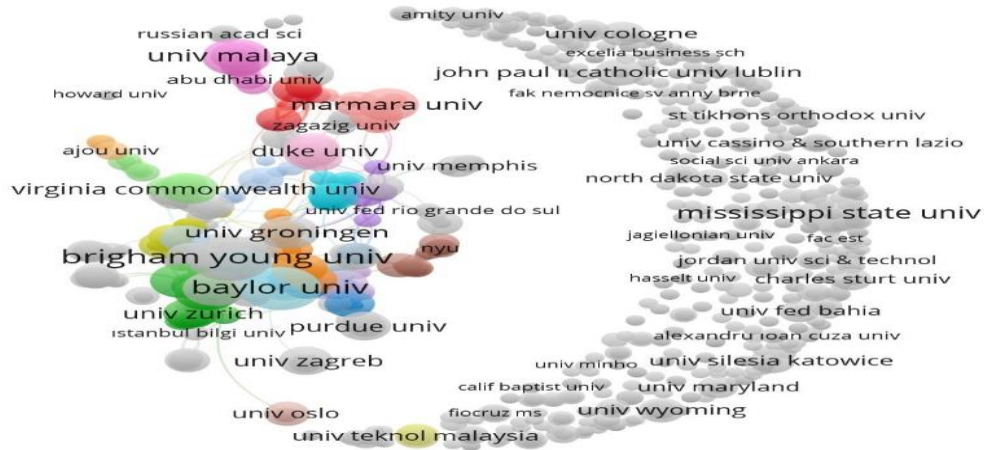
3. 1. 12. Dindarlık Çalışmalarında Üniversiteler Arası İş Birliği Ağı

Üniversiteler, yenilikçi fikirler geliştirerek ülkelerin ihtiyaç duyduğu nitelikli iş gücünü desteklemekte ve küresel rekabette güçlenmelerine katkı sağlamaktadır.⁵⁶ Şekil 5'te dindarlık çalışmalarında öne çıkan üniversiteler arasındaki iş birliği ağları gösterilmiştir:

Şekil 5. Kurumlar Arası İlişki Ağı

⁵⁵ Michael Kahn, "Co-Authorship as a Proxy for Collaboration: A Cautionary Tale", *Science and Public* 45/1 (2018), 118.

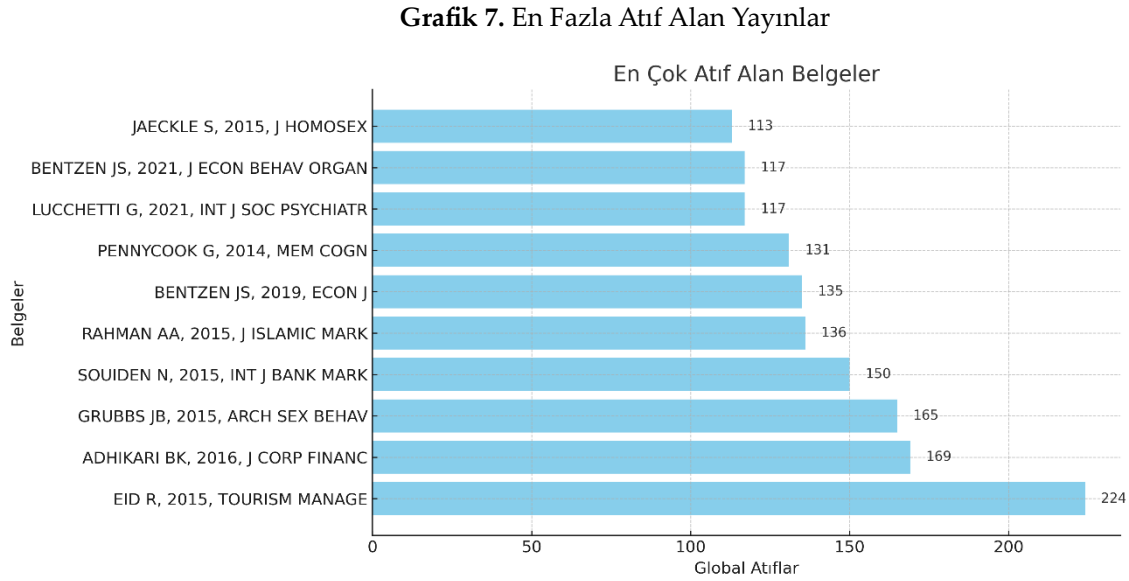
⁵⁶ Muhammet Damar vd., "Bilimsel Üretkenlik Bağlamında Dünya Sıralama Sistemleri ve Türkiye'deki Üniversitelerin Mevcut Durumu", *Üniversite Araştırmaları Dergisi* 3/3 (2020), 107.

Şekil 5'te Mississippi Eyalet Üniversitesi, Brigham Young Üniversitesi, Baylor Üniversitesi gibi üniversiteler, iş birliği ağlarının merkezinde yer almakta ve daha geniş akademik bağlantılara sahip olduklarını göstermektedir. Malaya Üniversitesi, Duke Üniversitesi, ve Zürih Üniversitesi gibi diğer önemli üniversiteler de güçlü iş birliği ağlarıyla dikkat çekmekle birlikte ülkemizden ise Marmara Üniversitesi öne çıkmaktadır. Üniversiteler arasındaki bu bağlantılar, dindarlık temalı araştırmalarda uluslararası iş birliklerinin yoğun olduğunu ve bazı üniversitelerin bu alandaki çalışmalara öncülük ettiğini ortaya koymaktadır. Şekil 5'te ayrıca, daha küçük ölçekli iş birliğine sahip olan üniversiteler de yer almakta ancak merkezi kurumlarla karşılaştırıldığında daha az bağlantı göstermektedir.

3. 1. 13. Dindarlık Çalışmalarında En Çok Atıf Alan Yayınlar

Dindarlık konusunda en çok atıf alan çalışmalara ilişkin veriler Grafik 7'de sunulmuştur:

Grafik 7'de yer alan sonuçlara göre dindarlık teması altında yapılan çalışmalardan en fazla atıf alan yayınlar belirlenmiştir. Atıf sayılarındaki bu dağılım, dindarlık ve ilgili konularda

bazı çalışmaların küresel akademik camiada geniş bir yankı uyandırdığını ve çok sayıda araştırmacı tarafından referans alındığını göstermektedir. Bu veriler, dindarlık üzerine yapılan çalışmaların etki gücünü ve akademik alandaki önemini vurgulamaktadır.

Tablo 3. En Fazla Atıf Alan İlk Üç Yazar ve Çalışmaları

Yayın	Yıl	Doi Numarası	Atıf Sayısı Dergi
EID R, Tourism Manage	2015	10.1016/j.tourman.2014.08.003	224
Adhikari BK J Corp Financ	2016	10.1016/j.jcorpfin.2016.01.009	169
Grubbs JB Arch Sex Behav	2015	10.1007/s10508-013-0257-z	165

Tablo 3'teki üç yazarın dindarlık konusundaki çalışmaları, farklı disiplinlerle ilişkilendirilen yenilikçi yaklaşımlar sundukları için geniş çapta atıf almıştır. Örneğin, Riyad Eid'in çalışması, İslami turizm kavramını inceleyerek turizm ve dindarlık arasındaki ilişkiye dair yeni bir bakış açısı getirmiştir.⁵⁷ Adhikari Binay Kumar'ın araştırması, dindarlığın kurumsal finans üzerindeki etkilerini ele almış, iş dünyasında dindarlığın rolüne dair önemli bulgular sunmuştur.⁵⁸ Joshua Benjamin Grubbs'ın çalışması ise dindarlık ve cinsel davranışlar arasındaki ilişkiyi araştırarak psikoloji ve sosyoloji alanında önemli katkılar sağlamıştır.⁵⁹ Bu çalışmalar, disiplinlerarası yaklaşımları ve dindarlıkla ilgili evrensel meseleleri ele almaları nedeniyle sosyal bilimler alanında yüksek atıf almıştır.

3.1.14. Dindarlık Çalışmalarında Küresel Akademik İş Birliği Ağı

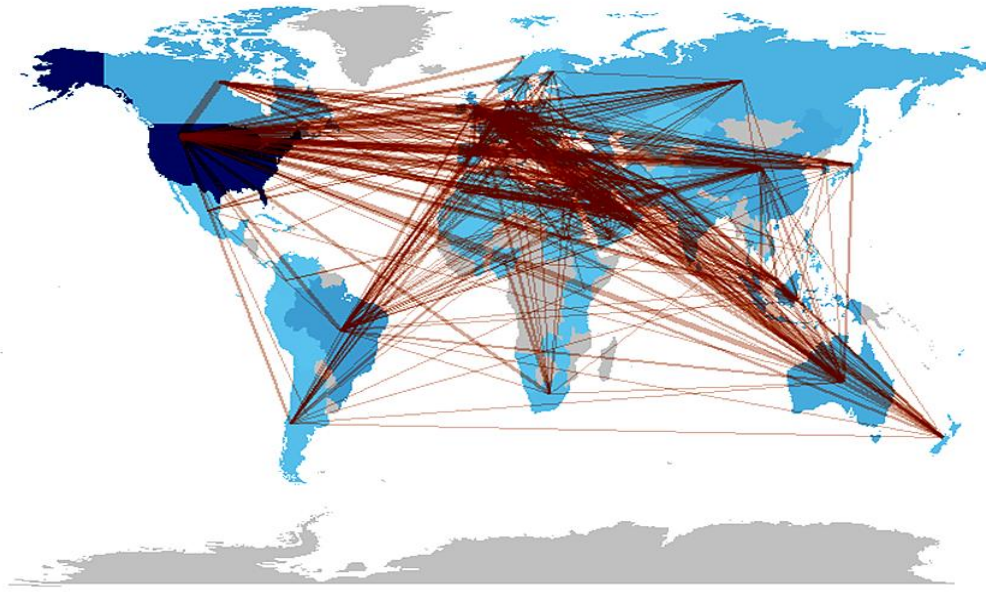
Çalışmada son olarak yayın veren ülkeler arasındaki ilişki ağı incelenmiştir.

Şekil 6. Akademik İşbirliği Ağı

⁵⁷ Riyad Eid- Hatem El-Gohary, "The Role of Islamic Religiosity on The Relationship Between Perceived Value and Tourist Satisfaction", *Tourism Management* 46 (2015), 477-488.

⁵⁸ Binay Kumar Adhikari- Anup Agrawal, "Does Local Religiosity Matter for Bank Risk-Taking?", *Journal of Corporate Finance* 38 (2016), 272-293.

⁵⁹ Joshua Benjamin Grubbs, "Perceived Addiction to Internet Pornography and Psychological Distress: Examining Relationships Concurrently and Over Time", *Psychology of Addictive Behaviors* 29/4 (2015) 1056-1067.

Şekil 6’da dindarlık temalı akademik çalışmaların küresel düzeydeki iş birliği ağları coğrafi olarak görselleştirilmiştir. Harita, farklı ülkeler arasındaki iş birliklerini kırmızı çizgilerle gösterirken, en yoğun akademik iş birliklerinin ABD merkezli olduğu dikkat çekmektedir. ABD, dindarlık çalışmalarında en fazla uluslararası bağlantıya sahip ülke olup, Avrupa, Asya ve Güney Amerika’daki birçok ülkeyle akademik iş birliği içinde bulunmaktadır. Haritada ayrıca, diğer ülkeler arasında da çapraz iş birlikleri görülmekte olup, dindarlık araştırmalarının küresel bir perspektifle yürütüldüğünü ve uluslararası ortak çalışmaların bu alanda önemli bir rol oynadığını ifade etmektedir.

3. 2. Yayınların Bilimsel Haritaları

Bilimsel haritalama yöntemi, veri analizi yoluyla değerli bilgilerin ortaya çıkarılması olarak tanımlanabilir.⁶⁰ Bilimsel haritalama yöntemi, bilim metinlerinden çıkarılan verilerin analiziyle, veri tabanlarından gelen yayın bilgilerinin derlenmesi, düzenlenmesi, ağların oluşturulması ve uzman tarafından yorumlanması sürecini içerir.⁶¹ Bu kısımda, dindarlık temalı yayınlardaki öne çıkan kelimeler ve bu kelimelerin ağaç haritaları sunulmuştur.

3. 2. 1. Dindarlık Temalı Yayınlarda Öne Çıkan Kelimeler

Grafik 8’de dindarlık temalı çalışmalarda en sık kullanılan anahtar kelimeler ve bunların akademik literatürdeki kullanım sıklıkları gösterilmiştir.

⁶⁰ Mj Cobo vd., “Science Mapping Software Tools: Review, Analysis and Cooperative Study Among Tools”, *Journal of the American Society for Information Science and Technology* 62/7 (2011), 1384.

⁶¹ Cobo vd., “Science Mapping Software Tools: Review, Analysis and Cooperative Study Among Tools”, 1382-1402; Ed Noyons, “Bibliometric Mapping of Science in A Policy Context”, *Scientometrics* 50/1 (2001), 83-98.

“Sağlık” ve “zihinsel sağlık” kavramlarının “dindarlık” araştırmalarında sıkça kullanıldığı görülmektedir. Bu konular, psikolojinin ve din psikolojisinin temel odak noktalarından biri olduğundan, bu alanlarda yaygın olarak yer bulmaktadır. Nitekim William James, Sigmund Freud ve Carl Gustav Jung gibi psikolojinin önde gelen teorisyenleri din ve sağlık ilişkisini inceleyerek çalışmalarında bu konuya önemli bir yer ayırmışlardır.⁶⁵

Değerlendirme ve Sonuç

Bu çalışmada son dönemde artan dindarlık temalı akademik yayınların kapsamlı bir bibliyometrik analizi WoS veri tabanında gerçekleştirilmiş ve din psikolojisi çalışmalarındaki bilimsel gelişmeler detaylı bir şekilde incelenmiştir. Son on yılda dindarlık araştırmalarında gözlenen artış, bu alandaki akademik çalışmaların istikrarlı bir şekilde büyüdüğünü ve genişlediğini göstermektedir. Verilere göre, en fazla makale 2022 yılında yayımlanmış olup, bu dönem dindarlık çalışmalarının yoğunlaştığı bir yıl olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, makale başına ortalama atıf sayısının en yüksek olduğu yılın 2015, yıllık ortalama makale sayısının en fazla olduğu yılın ise 2021 olduğu belirlenmiştir. En çok atıf alan makalelerin 2014 yılında yayımlandığı görülmüştür. Bu da o dönemde üretilen çalışmaların bilim dünyasında geniş yankı bulduğuna işaret etmektedir. Çalışmaların yayın tarihinin önceliği de atıf sayısının fazlalığını açıklayan bir etkidir. Öte yandan dindarlık kavramının kültürel ve bireysel farklılıklar doğrultusunda değişkenlik göstermesi, bu alandaki araştırmaların tartışmalı ve bağlama dayalı sonuçlar üretmesine yol açabilir, bu da veri kaynaklarının ve yayın kriterlerinin geçerliliğini etkileyebilir.

Verilere göre, Lotka'nın ters kare yasası dindarlık çalışmaları için geçerli bulunmuştur. Yani az sayıda araştırmacının yüksek sayıda makale ürettiği, çoğu araştırmacının ise daha sınırlı bir akademik üretime sahip olduğu belirlenmiştir. Ülkeler arasında en fazla akademik üretimi gerçekleştiren ülke açık ara farkla ABD olarak öne çıkmaktadır. Bu sonuçlar Chocrón'un çalışmasıyla benzerlik göstermektedir.⁶⁶ Hem tek başına yapılan araştırmalarda hem de çok uluslu iş birliklerinde ABD lider konumdadır. Brezilya, Endonezya, Almanya ve Birleşik Krallık gibi ülkeler de önemli düzeyde akademik katkı sağlarken Türkiye, İsrail, Polonya ve İspanya gibi ülkeler daha sınırlı üretim yapmış olmalarına rağmen yüksek iş birliği oranlarına sahip olmuştur. Araştırmada incelenen makalelerin çoğunun açık erişim formatında olması, bu konunun akademik topluluklar arasında daha geniş bir alana yayılmasını ve hızla benimsenmesini sağlamaktadır. Dindarlık çalışmalarında yazarların ülkelere göre yayın dağılımı ve uluslararası iş birliği analizinde Türkiye'nin yedinci sırada yer aldığı tespit edilmiştir. Benzer sonuçlar İslami dindarlık konusundaki çalışmalara dair ülke katkılarına ait bibliyometrik analizde de görülmektedir.⁶⁷

Bilimsel yayıncılığın büyük ölçüde İngilizce olması, Batı dışı ülkelerde yapılan bilimsel çalışmaların görünürlüğünü ve erişilebilirliğini sınırlayabilir. Bu durum, özellikle Türkçe gibi dillerde yapılan araştırmaların WoS gibi küresel veri kaynaklarına dahil edilme şansını olumsuz

⁶⁵ Ali Ayten, *Psikoloji ve Din* (İstanbul: İz Yayıncılık, 2012); Ali Köse, *Freud ve Din* (İstanbul: İz Yayıncılık, 2012); Abdülkerim Bahadır, *Jung ve Din* (İstanbul: İz Yayıncılık, 2007).

⁶⁶ Chocrón vd., “Quantitative - Bibliometric Study on Religiosity in the Last 25 Years of Social Science Research”.

⁶⁷ Jayanegara vd., “A Bibliometric Analysis on Islamic Religiosity Research”, 6412.

etkileyebilir. Dolayısıyla, bu veri tabanları ve performans ölçütleri yalnızca İngilizce yayınları temel alarak Batı dışındaki bilimsel üretimin dışlanmasına yol açabilir. Bu bağlamda, dil engelinin bilimsel üretim üzerindeki etkileri, küresel bilimsel ağların eşitlik ilkesine zarar verebilir.⁶⁸ Ayrıca Web of Science gibi ticari veri tabanlarının yayıncılık politikaları, bilimsel araştırmaların sermaye gücüyle şekillenmesine yol açabilir. Akademik yayınlar, sadece bilimsel kaliteye dayalı olarak değil, aynı zamanda ticari çıkarlar ve yayın ücretleri gibi ekonomik faktörlere bağlı olarak da değerlendirilir. Bu durum, akademik performans ile ekonomik sermaye arasındaki ilişkiyi sorgulamayı gerekli kılar. Akademik dünyadaki bu sermaye yapıları, yayınların görünürlüğü ve değerliliği üzerinde belirleyici olmaktadır.⁶⁹ Açık erişimde olmayan yayınlara erişim kapsamının genişletilmesi veya açık erişim platformlarından faydalanılması, daha fazla çalışmanın analiz edilmesini sağlayacaktır. İngilizce dışındaki dillerde yayımlanan çalışmaların da dahil edilmesiyle dindarlık temalı literatürün daha küresel bir perspektiften incelenmesi mümkündür.

Araştırma sonuçlarına göre, en fazla yayına sahip yazarın Harold G. Koenig, en fazla yayının ise *Journal of Religion & Health* dergisinde yayımlandığı tespit edilmiştir. Ruhsal ve fiziksel sağlık arasındaki ilişkiyi ele alan uluslararası bir dergi olan *Journal of Religion & Health*, hem çok disiplinli hem de disiplinler arası bir yapıya sahiptir. Yılda 6 sayı yayımlanması ve geniş bir araştırma alanını kapsaması, derginin bu alanda yoğun bir yayın faaliyeti gerçekleştirmesini sağlayan faktörlerden biri olabilir.⁷⁰ Harold G. Koenig, Giancarlo Lucchetti ve Laura Upenieks gibi yazarlar, dindarlık araştırmalarında en güçlü iş birliği ağlarına sahip kişiler olarak öne çıkmaktadır. Bu iş birliği ağları, dindarlık konusundaki çalışmaların disiplinler arası bir yaklaşımla yürütülmesini sağlamış ve araştırmaların kalitesini artırmıştır. Dindarlık alanındaki çalışmaların, sosyal bilimlerde yüksek atılımının temel sebepleri arasında disiplinler arası yaklaşımlar ve evrensel meseleleri ele almaları bulunmaktadır. Özellikle Gordon W. Allport'un çalışması, dindarlık ve sosyal psikoloji alanında büyük bir etki yaratmış ve bu alandaki birçok çalışmaya ilham kaynağı olmuştur. "Spirituality" (maneviyat), "attitudes" (tutumlar) ve "health" (sağlık) en çok kullanılan terimler arasında yer almakta olup dindarlık çalışmalarında temel kavramlar olarak öne çıkmaktadır.

Dindarlık araştırmalarında öne çıkan kuruluşlar arasında Mississippi Eyalet Üniversitesi, Brigham Young Üniversitesi ve Baylor Üniversitesi dikkat çekmektedir. Mississippi Eyalet Üniversitesi geniş kapsamlı ve disiplinler arası araştırmalara ev sahipliği yapan bir üniversitedir.⁷¹ Brigham Young Üniversitesi, 1875 yılında Utah'ın Provo şehrinde, Utah bölgesindeki Mormon gençlerine manevi temelli bir eğitim sunmak amacıyla kurulan⁷² ve bireyleri mükemmeliyet ve sonsuz yaşam hedeflerine ulaşma yolunda desteklemeyi amaç

⁶⁸ Francine Salager-Meyer, "Language in Scientific and Technical Writing: The Case of Latin American Scholars." *English for Specific Purposes*, 11/1 (1992), 33-47;

⁶⁹ Christian Fuchs, "Critical Theory of Communication: New Readings of the Frankfurt School", *Journal of Communication* 66/1 (2016); Robert K. Merton, *The Sociology of Science: Theoretical and Empirical Investigations*, Chicago: University of Chicago Press, (1973).

⁷⁰ Springer Nature Link (SN), "Journal of Religion & Health" (Erişim 10 Ekim 2024).

⁷¹ Mississippi State University, "Interdisciplinary Studies" (Erişim 10 Ekim 2024).

⁷² Utah History Encyclopedia, "Brigham Young University" (Erişim 10 Ekim 2024).

edinmiş bir yükseköğretim kurumudur.⁷³ Baptist kökenli Baylor Üniversitesi ise Hristiyan değerlerine dayalı eğitim ve araştırma misyonuyla tanınmaktadır.⁷⁴ Bu üniversitelerin dindarlık konusundaki liderlikleri, akademik alanda derinleşen ve genişleyen araştırmaların önünü açarak, disiplinler arası iş birliklerinin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Dindarlık konusunda daha fazla araştırma yapılması için üniversitelerin ve fakültelerin özellikleri önemli bir rol oynar ancak bu üniversite ve fakültelerde sadece dini bölümlerin olması gerektiği anlamına gelmez. Ülkemizde dini çalışmalara ve dindarlık araştırmalarına odaklanan fakültelerin varlığı elbette bu alandaki araştırmaları teşvik edebilir, ancak bu tek başına yeterli değildir. İdeal olarak, dindarlık araştırmalarını teşvik etmek için her türlü üniversiteden ve akademik kurumdan katkılar alınmalıdır. Çeşitli bakış açıları ve uzmanlık alanları, dindarlık alanındaki araştırmaların derinleşmesine ve zenginleşmesine yardımcı olabilir.

Günümüzde ekip çalışmaları, araştırmaların kalitesini artırmak ve büyük projelerin üstesinden gelmek için kritik öneme sahiptir. Teknolojinin gelişimi, aynı ekip üyelerinin coğrafi sınırlamalara takılmadan etkili bir şekilde işbirliği yapabilmesine olanak tanır. Bu sayede, çalışılan konular daha derinlemesine incelenebilir ve bilimsel araştırmalarda daha etkili sonuçlar elde edilebilir.⁷⁵ Bibliyometrik analiz sonuçları, Türkiye'nin dindarlıkla ilgili çalışmalarda uluslararası iş birliklerine sahip olduğunu, ancak bu iş birliklerinin arttırılması gerektiğini göstermektedir. Türk araştırmacıların uluslararası konferanslara katılmaları, yabancı araştırmacılarla ortak projeler ve yayınlar üzerinde çalışarak iş birliğini geliştirmeleri önemlidir. Ayrıca, uluslararası fonlara başvurmak ve İngilizce yayınlar yapmak, Türkiye'nin dindarlık konusundaki araştırmalarda uluslararası görünürlüğünü ve etkisini arttıracaktır.

Dindarlık konusunda en çok atıf alan çalışmaların genel olarak disiplinlerarası yaklaşım sergileyerek farklı alanlardaki etkileşimlere odaklandığı görülmektedir. Bu doğrultuda bu konuda yeni araştırmalar gerçekleştirecek kişilerin dindarlığı yalnızca ilahiyat alanıyla sınırlı tutmayı; turizm, finans, sağlık, psikoloji ve sosyoloji gibi çeşitli disiplinlerle ilişkilendirmeleri atıf oranlarını arttırarak dindarlığa geniş bir perspektiften bakılmasını sağlayacaktır. Böylece dindarlık temalı çalışmaların sosyal bilimlerdeki etkisi daha da derinleştirilebilecektir.

⁷³ Brigham Young University (BYU), "Mission & Aims" (Erişim 10 Ekim 2024).

⁷⁴ Baylor University (BU), "Mission Statement" (Erişim 10 Ekim 2024).

⁷⁵ Üzeyir Ok, "Türkiye'de Din Psikolojisi: Neredeyiz ve Nereye Gidebiliriz?", *İslami Araştırmalar Dergisi* 19/3 (2006), 451.

Kaynakça

- Acedo, Francisco Jose vd., "Co-Authorship in Management and Organizational Studies: An Empirical and Network Analysis". *Journal of Management Studies* 43/5 (2006), 957-983. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6486.2006.00625.x>
- Adhikari, Binay Kumar - Agrawal, Anup. "Does Local Religiosity Matter for Bank Risk-Taking?". *Journal of Corporate Finance* 38 (2016), 272-293. DOI:[10.1016/j.jcorpfin.2016.01.009](https://doi.org/10.1016/j.jcorpfin.2016.01.009)
- Al, Umud. *Türkiye'nin Bilimsel Yayın Politikası: Atf Dizininine Dayalı Bibliyometrik Bir Yaklaşım*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2008.
- Apaydın, Halil. *Din Psikolojisi Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Bilimkent Yayınları, 2016.
- Aria, Massimo - Corrado Cuccurullo. "Bibliometrix: An R-Tool for Comprehensive Science Mapping Analysis." *Journal of Informetrics* 11/4 (2017), 959-975. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2017.08.007>
- Aslanç, Seher. "Araştırma Sorgulamaya Dayalı Öğrenme: Bibliyometrik Bir Analiz". *Scientific Educational Studies* 6/1 (2022), 1-25. <https://doi.org/10.31798/ses.1068633>
- Ayten, Ali-Köse, Ali. *Din Psikolojisi*. İstanbul: Timaş Yayınevi, 2015.
- Ayten, Ali. *Psikoloji ve Din*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2012.
- Bahadır, Abdülkerim. "Ergen Kişiliği Bağlamında Din-Kişilik İlişkisi". *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 14/14 (2002), 111-123.
- Bahadır, Abdülkerim. *İnsanın Anlam Arayışı ve Din*. Konya: İnsan Yayınları, 2021.
- Bahadır, Abdülkerim. *Jung ve Din*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2007.
- Boyack, Kevin W. - Richard Klavans. "Co-Citation Analysis, Bibliographic Coupling, and Direct Citation: Which Citation Approach Represents the Research Front Most Accurately?" *Journal of the American Society for Information Science and Technology* 61/12 (2010), 2389-2404. DOI:[10.1002/asi.21419](https://doi.org/10.1002/asi.21419)
- BU, Baylor University. "Mission Statement". Erişim 10 Ekim 2024. <https://about.web.baylor.edu/values-vision/mission-statement>
- Büyükavcıoğlu, Ayşe Berra. *Dindarlık, Sosyal Sınıf ve Habitus: Nicel ve Nitel Bir Araştırma*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- BYU, Brigham Young University. "Mission & Aims". Erişim 10 Ekim 2024. <https://www.byu.edu/about>
- Chen, Chaomei. "Science Mapping: A Systematic Review of the Literature". *Journal of Data and Information Science* 2/2 (2017), 1-40. DOI:[10.1515/jdis-2017-0006](https://doi.org/10.1515/jdis-2017-0006)
- Chocrón, David Azancot vd. "Quantitative - Bibliometric Study on Religiosity in the Last 25 Years of Social Science Research". *Religions* 13/5 (2022), 386. [10.3390/rel13050386](https://doi.org/10.3390/rel13050386)
- Cobo, Mj vd. "Science Mapping Software Tools: Review, Analysis and Cooperative Study Among Tools". *Journal of the American Society for Information Science and Technology* 62/7 (2011), 1382-1402. <https://doi.org/10.1002/asi.21525>
- Cole, Francis Joseph - Eales, Nellie Barbara. "The History of Comparative Anatomy: Part I. - A Statistical Analysis of the Literature". *Science Progress* 11/44 (1917), 578-596.
- Damar, Muhammet vd. "Bilimsel Üretkenlik Bağlamında Dünya Sıralama Sistemleri ve Türkiye'deki Üniversitelerin Mevcut Durumu". *Üniversite Araştırmaları Dergisi* 3/3 (2020), 107-123.
- Demiröz, Mehmet Fatih - Kimter, Nurten. "Türkiye'de Din Psikolojisi Alanındaki "Dindarlık" Konulu Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi Üzerine Bir Araştırma". *Bilimname* 51 (2024), 405-456. <https://doi.org/10.28949/bilimname.1411980>

- Davis, Edward Bruce. vd. "Sixty Years of Studying The Sacred: Auditing and Advancing the Psychology of Religion and Spirituality". *Psychology of Religion and Spirituality* 16/1 (2024), 7-19. <https://doi.org/10.1037/rel0000485>
- Donthu, Naveen vd., "How to Conduct A Bibliometric Analysis: An Overview and Guidelines". *Journal of Business Research* 133 (2021), 285-296. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.070>
- Eid, Riyad - El-Gohary, Hatem. "The Role of Islamic Religiosity on the Relationship between Perceived Value and Tourist Satisfaction". *Tourism Management* 46 (2015), 477-488. DOI:10.1016/j.tourman.2014.08.003
- Erbaşı, Ali vd. "Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi'nin Bibliyometrik Analizi". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi* 20/2 (2017), 206-214. <https://doi.org/10.29249/selcuksbmyd.356894>
- Falagas, Matthew Evangelos vd. "Comparison of PubMed, Scopus, Web of Science and Google Scholar: Strengthsand Weakness". *FASEB Journal* 22/2 (2008), 338-342. DOI:10.1096/fj.07-9492LSF
- Fuchs, Christian. "Critical Theory of Communication: New Readings of the Frankfurt School". *Journal of Communication* 66/1 (2016), 171-177.
- Garfield, Eugene. "Bradford's Law and Related Statistical Patterns". *Essays of an Information Scientist* 4 (1980), 476-483.
- Geredeli, Mustafa. *Sosyal Medya, Mahremiyet ve Dindarlık İlişkisi Üzerine Bir Araştırma*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- Grubbs, Joshua Benjamin."Perceived Addiction to Internet Pornography and Psychological Distress: Examining Relationships Concurrently and Over Time". *Psychology of Addictive Behaviors* 29/4 (2015), 1056-1067. <https://doi.org/10.1037/adb0000114>
- Gücüyeter, Özgenur. *Siber Güvenlik Politikalarının Kullanılabilirliğinin Bibliyometrik Analiz Yöntemi ile İncelenmesi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Günay, Ünver- Çelik, Celalettin (ed.). *Dindarlığın Sosyo-Psikolojisi*. Adana: Karahan Yayınları, 2006.
- Gülgöz, Sami vd. "Turkey's Output in Social Science Publications: 1970-1999". *Scientometrics* 55/1 (2002), 103-121.
- Hill, Peter vd., "Din ve Maneviyatı Kavramlaştırma: Birleşme ve Ayrılma Noktaları". çev. Nurten Kimter. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3 (2013), 85-118.
- Hoelter, Jon William- Epley, Rita Jean. "Religious Correlates of Fear of Death". *Journal for the Scientific Study of Religion* 18/4 (1979), 404-411. <https://doi.org/10.2307/1386364>
- Hökelekli, Hayati. *Din Psikolojisine Giriş*. İstanbul: Dem Yayınları, 2016.
- Jacso, Peter. "As We May Search-Comparison of Major Features of the Web of Science, Scopus, and Google Scholar Citation-Based and Citation-Enhanced Databases". *Current Science* 89/9 (2005), 1537-1547.
- James, William. *The Varieties of Religious Experience*. New York: Longmans, Green, and Co. 1902. <https://www.logos.com/product/41847/the-varieties-of-religious-experience-a-study-in-human-nature>
- Jayanegara, Anuraga vd. "A Bibliometric Analysis on Islamic Religiosity Research". *International Journal of Religion* 5/11 (2024), 6401-6414. DOI:10.61707/m1qhw268
- Kahn, Michael. "Co-Authorship as a Proxy for Collaboration: A Cautionary Tale". *Science and Public* 45/1 (2018), 117-123.
- Karacoşkun, Mustafa Doğan vd. "Dini Başa Çıkmaya Yönelik Bibliyometrik Bir Araştırma: 1990-2024 Yılları Arasında Yapılan Çalışmaların Analizi". *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11/1 (2024), 53-79. <https://doi.org/10.46353/k7auifd.1463265>

- Karasözen, Bülent vd. "WoS ve Scopus Veri Tabanlarının Karşılaştırması". *Türk Kütüphaneciliği* 25/2 (2011), 238-260.
- Köse, Ali. *Freud ve Din*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2012.
- Kılıç, Erman. "Ülkemizde Gerçekleştirilen Etik Kod Çalışmalarının Nitel Analizi: Ulakbim Veri Tabanı Örneği". *Abant Sosyal Bilimler Dergisi* 22/2 (2022), 390-402.
- Kurt, Abdurrahman. "Dindarlığı Etkileyen Faktörler". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18/2 (2009), 47-62.
- Lotka, Alfred. "The Frequency Distribution of Scientific Productivity". *Journal of the Washington Academy of Science* 16/12 (1926), 317-323.
- Mehmedoğlu, Ali Ulvi. "Din, Dindarlık ve Değerler". *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 1/2 (2013), 173-189. <https://hdl.handle.net/20.500.12436/99>
- Merriam-Webster. Erişim 20 Aralık 2024. <https://www.merriam-webster.com>
- Merton, Robert K. *The Sociology of Science: Theoretical and Empirical Investigations*. Chicago: University of Chicago Press, (1973).
- Moral-Muñoz, José A vd. "Software Tools for Conducting Bibliometric Analysis in Science: An Up-To-Date Review". *El Profesional de la Información The Information Professional* 29/1 (2020), 81-100. <https://doi.org/10.3145/epi.2020.ene.03>
- Mississippi State University. "Interdisciplinary Studies". Erişim 10 Ekim 2024. <https://catalog.msstate.edu/undergraduate/collegesanddegreeprograms/collegeofartsandsciences/interdisciplinarystudies/>
- Ok, Üzeyir. "Türkiye'de Din Psikolojisi: Neredeyiz ve Nereye Gidebiliriz?". *İslami Araştırmalar Dergisi* 19/3 (2006), 441-456.
- Önal, Gülden Filiz. "Bildirilerin Bibliyometrik Profili: IX. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu". *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 18/3 (2017), 1079-1097.
- Özinönü, Ahmet Kemal. *Growth in Turkish Positive Basic Sciences, 1933-1966*. Ankara: Middle East Technical University, 1970.
- Pritchard, Alan. "Statistical Bibliography or Bibliometrics?". *Journal of Documentation* 25/4 (1969), 348-349.
- Rahmadany, Muhammad Fa'iz vd. "The Spirituality and Stress: Bibliometric Analysis of the Current State of the Articles and Perspective". *Berkala Ilmiah Mahasiswa Ilmu Keperawatan Indonesia*. 10/2 (2022), 137-144.
- Salager-Meyer, Francine. "Language in Scientific and Technical Writing: The Case of Latin American Scholars". *English for Specific Purposes* 11/1 (1992), 33-47.
- Shenton, Andrew Kenneth. "Authorship of the Original Doctor Who Library and Lotka's Law". *New Review of Children's Literature and Librarianship* 23/1 (2017), 13-26. DOI:10.1080/13614541.2017.1280338
- SN, Springer Nature Link. "Journal of Religion & Health". Erişim 10 Ekim 2024. https://link.springer.com/journal/10943/aims-and-scope?utm_source
- Şakar, Gül Denктаş - Cerit, Ayşe Güldem. "Uluslararası Alan İndekslerinde Türkiye Pazarlama Yazını: Bibliyometrik Analizler ve Nitel Bir Araştırma". *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 27/4 (2013), 37-62.
- Şeker, Onur. *Dindarlık ve Duygusal Zekâ Bağlamında Etik Tüketim*. Balıkesir: Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- Şimşir, İsmail. "Bibliyometri ve Bibliyometrik Analize İlişkin Kavramsal Çerçeve". *Bir Literatür İncelemesi Aracı Olarak Bibliyometrik Analiz*. ed. Oğuzhan Öztürk - Gökhan Gürler. 7-30. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 3. Basım, 2022.

- Tonta, Yaşar - Al, Umut. "Türkçe Makalelerin Dergilere Dağılımı ve Bradford Yasası". *Bilgi Dünyası* 9/1 (2008), 41-66. DOI: <https://doi.org/10.15612/BD.2008.327>
- Tübitak Ulakbim Cahit Arif Bilgi Merkezi. "Bibliyometrik Analiz: Sıkça Sorulan Sorular". Erişim 25 Haziran 2024. <https://cabim.ulakbim.gov.tr>
- Tübitak Ulakbim Cahit Arif Bilgi Merkezi, "Bilimsel Yayın Sayısı Bakımından Türkiye'nin Dünya Sıralamasındaki Yeri". Erişim 28 Ekim 2024. https://tubitak.gov.tr/sites/default/files/2024-05/70_Makalede_Dunya_Siralamasi.pdf
- Utah History Encyclopedia. "Brigham Young University". Erişim 10 Ekim 2024. https://www.uen.org/utah_history_encyclopedia/b/BRIGHAM_YOUNG_UNIVERSITY.shtml
- Uzun, Ali. "A Scientometric Profile of Social Sciences Research in Turkey". *International Information and Library Review*, 30/3 (1998), 169-184. <https://doi.org/10.1006/iilr.1998.0093>
- Wang, Jian. "Knowledge Creation in Collaboration Networks: Effects of Tie Configuration". *Research Policy* 45/1 (2016), 68-80. <https://doi.org/10.1016/j.respol.2015.09.003>
- Wuringsih, FR. vd. "Mapping Research Trends in Catholic Religious Education: Bibliometric Analysis". *Revista Iberoamericana de Psicología del Ejercicio Y el Deporte*, 18/5 (2023), 595-601.
- Wyllys, Ronald E. "Empirical and Theoretical Bases of Zipf's Law". *Library Trends* 30/1 (1981), 53-64.
- Yapıcı, Asım. "Dinî Yaşayışın Farklı Görüntüleri ve Dogmatik Dindarlık". *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2/2 (2002), 75-117.
- Yılmaz, Murat. "Price Yasası ve Türkiye'de Fikri Mülkiyet Hakları Literatürü". *Bilgi ve Belge Araştırmaları* 1 (2008), 23-38.
- Zinnbauer, Brian - Pargament, Kenneth. "Religiousness and Spirituality". *Handbook of the Psychology of Religion and Spirituality*. ed. Raymond F. Paloutzian - Crystal L. Park. 21-43. New York: The Guilford Press, 2005.
- Zulkepli, Bidayah vd. "A Keyword Co-Occurrence Analysis of Research on Spirituality From an Islamic Perspective Between 2018 to 2022: Emerging Research Trends". *International Journal of Education, Psychology and Counselling* 8/52 (2023), 428-441.